

οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ ἔχειν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ πωλῆσαι τὸ τέθριππον κοινωνίαν ἐποιήσαμεν· ἢ γὰρ ἂν καὶ ἀποθανόντος τοῦ ἵππου διέμενεν ἡ κοινωνία.

σοῦ — ἔχοντος] Ἐὶ τρεῖς ἵππους ἔχεις καὶ γὰρ ἕνα, καὶ δέδωκά σοι τὸν ἕμῳ, ἵνα γένηται τέθριππον, εἰ μὲν διὰ τὸ ἅμα πραθῆναι καὶ λαβεῖν με τὸ τέτατον τῆς τιμῆς τοῦτο ἐποίησα, καὶ ἀποθάνῃ ὁ ἕμῳ, ἐμοὶ κινδυνεύεται· εἰ δὲ διὰ τὸ ἐπίκεινον εἶναι τὸ τέθριππον, τὸ ἐναντίον. εἰ δὲ χρήματα ἀφορίσω τῇ κοινωνίᾳ καὶ ἀπώλοντο, εἰ μὲν μετὰ τὴν συνεισφορᾶν, ἐκατέρωθι κινδυνεύεται, εἰ δὲ πρότερον, σοὶ ὁ μόνος.

κοινωνίαν] Ἐὰν ὅπερ συνεισῆγαγον τῇ κοινωνίᾳ, συνεπιπραθῆ, ζητούμεν, εἰ δύναμαι κενεῖν τὴν πρό σοῦ. καὶ ὁ Κέλσος πρὸς ἐπιστολὴν Κορνηλίου φιλικῶς ἐρωτηθεὶς ἀπεκρίνατο ἐν ἔματι τοιούτῳ, ὅπερ ἐν τοῖς βουλαικοῖς κείμεναι.

οὐ γὰρ] Στεφάνου. Οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ κοινωνῆσαι εἰς τὸ τέθριππον δέδωκε ἕνατος τὸν ἑαυτοῦ ἵππον, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κοινῶς πραθῆναι τὸ τέθριππον. εἰ δὲ τοῦτο συμπεφώνηται, ἢ ἐντεῦθεν ἤδη συστῆ τέθριππον καὶ τοῦτο κοινοποιηθῆ, ὥστε ἕμῃ ἕκαστον ἵππου δεσπόζειν κατὰ τὸ τέτατον, σὲ τρεῖς ἔχοντα μοίρας ἐπ' αὐτῷ, εἰ δὲ τὸν ἕμῳ συνέβη τελευτῆσαι ἵππον, τῆς διατιμήσεως τῶν ὑπολειμμένων ἵππων τὸ τέτατον μέρος λήσεται ἀναμφιβόλως.

Εἰ δὲ χρήματα συνεισῆγάγομεν ἐπὶ κοινῇ πραγματείᾳ καὶ ἀπώλοντο τὰ ἑμᾶ, τῇ κοινότητι ἀπώλοντο, εἴγε οὐκ ἀπώλυντο, εἰ μὴ συνέστη ἡ κοινωνία. εἰ δὲ μετὰ τὸ ἀφορίσαι με καὶ μήπω συνεισπραγαγεῖν ἀπώλοντο, μόνος ζημιούμαι.

χρήματα] Ἰσόθου ὁ τὸν ἕνα λαβόντα τὰ κοινὰ πράγματα ὁ ἀποδημῶν ἐπὶ ἐμπορίᾳ τῆς πραγματείας καὶ ἐπὶ ξένης ταῦτα ἀπέλειπε ὁ. εἰ δὲ ὁ πρό τῆς συνεισφορᾶς τοῦτο γέγονε (τὸν γὰρ ἐνχαρὸν ἐπέδειξε τῷ κοινῶν τὰ λ. νομίματα). εἰ σῶν δὲ αὐτὰ παρ' ἑμαυτῷ χωρὶς τῆς ἄλλης μου περιουσίας ἢ τοῦτον ἀπέλειπε, ἐμὲ μόνον ζημιούσιν· οὐδὲ γὰρ τῇ κοινωνίᾳ ἀπόλλυσθαι δοκεῖ ταῦτα. [Sch. h. II. 34.]

μετὰ τὸ ἀφορίσαι] Οἷον ὅπερ εἴωθε λέγεσθαι, ἰδοὺ τὰ φ. νομίματα, φέρε καὶ σὺ πεντακοσία καὶ κοινωνοῦμεν. ἐπαύθη γὰρ, ὡς μὴ γενομένης συνεισφορᾶς, εἰ ἀπώλονται, αὐτῷ μόνῳ κινδυνεύεται. τὸ δὲ χωρίσαι αὐτὸν τὰ νομίματα τῆς ἰδίας οὐσίας διὰ τὸ εὐοχμητοῦρον ἐπιγυγεν ὁ νομικός, ἐπειδὴ τὸ ἄλλο ἀξίτητον ἦν.

Ἐὰν ὁ ὑπεξούσιος κοινωνίαν ποιήσας ἐπιμείνη μετὰ ἀντεξουσιότητα, μία κοινωνία ἐστί· τῇ γὰρ ἀρχῇ προσέχομεν· δύο δὲ ἀγωγαί· μία μὲν κατὰ τὸν πατρός περὶ μόνων τῶν πρό τῆς ἀντεξουσιότητος· μία δὲ κατὰ τοῦ υἱοῦ περὶ πάντων· εἰ δὲ καὶ ὁ κοινωνὸς τοῦ υἱοῦ ποιήσῃ μετὰ τὴν ἀντεξουσιότητα δόλον, οὐκ ὁ πατήρ, ἀλλ' ὁ υἱὸς ἔχει τὴν ἀγωγὴν.

Ἐὰν ὑπεξούσιος] Ὁ ἕμῳ ὑπεξούσιος ἀνεστῆσάτο πρὸς σὲ κοινωνίαν. μετὰ διετῶν λόγου χάριν τοῦ συστῆσαι τὴν κοινωνίαν γέγονε ἐμαγκλίματος· ἐπέμεινε τῇ κοινωνίᾳ. παρεδραμεν ἑτέρα διετία. ζητοῦμεν, εἰ μία ἐστὶν ἡ κοινωνία ἢ γὰρ δύο. καὶ φησὶν Ἰουλιανὸς, τὴν αὐτὴν εἶναι κοινωνίαν τὴν ἀρξάμεν ἕν ἐν ὑπεξουσιότητι. καὶ γὰρ ἡ ἐλαχίστη κἀπιτις δεμνοντίων οὐ φθίρει τὴν κοινωνίαν. ἐν ᾧ δὲ ἐπταίσει ὁ ἕμῳ υἱὸς περὶ τῆς κοινωνίας, ὁ τοῦτον κοινωνὸς δύο πρό σοῦ κινεῖται, μίαν μὲν κατ' ἐμοῦ, ἑτέραν δὲ κατὰ τοῦ ἐμαγκλίματος, ἀλλὰ κατ' ἐμοῦ μὲν τῆς προτέρας διετίας, οὐ μὴν χάριν τῆς μετὰ τὴν ἐμαγκλίματα διετίας· κατὰ δὲ τοῦ παιδὸς κινεῖται τῆς δευτέρας διετίας αὐτὸν ἀπαιτῆσαι λόγον, ἐν ᾧ μὴ κινήσας ἔτιγε κατ' ἐμοῦ. εἰ δὲ καὶ κοινωνὸς τοῦ ἕμου παιδὸς ἐπταίσει τι, διὰ μὲν τὴν προτέραν διετίαν ἐγὼ κινήσω καὶ αὐτοῦ τὴν πρό σοῦ προσπορισθεῖσάν μοι, διὰ δὲ τὴν δευτέραν ὁ παῖς.

enim³⁾ ut quadrigam haberemus, sed ut venderemus, societatem contraximus: alioquin etiam mortuo equo societas mansisset.

1) cum — haberes] Si tres equos habes et ego unum et dedi tibi meum, ut quadriga fieret, si quidem hoc feci, ut simul venderetur et ego quartam pretii partem acciperem, et equus meus mortuus est, mihi perit; aliter, si propterea, ut quadriga communis esset. Sed si pecuniam societati assignavi eaque perdita est, si quidem post collationem, utriusque, sin ante eam, mei solius periculum est.

2) societatem] Si id, quod intuli societati, simul perierit, quaerimus, num pro socio agere possim. Et Celsus ad epistolam Cornelii familiariter interrogatus respondit in hoc themate, quod in Basilicis legitur.

3) neque enim] Stephani. Non enim ut communicarentur, in quadrigam quisque equum suum dedit, sed ut quadriga communiter venderetur. Sin autem hoc actum fuerit, ut exinde quadriga fieret et communicaretur, ita ut ego quartae cuiusque equi partis dominus essem, tu autem tres partes in eo haberes, si meum equum mori acciderit, haud dubie quartam pretii equorum superstitem partem accipiam.

Si autem ad communem negotiationem pecuniam⁴⁾ contulimus eaque perierit, societati perit; *D. XVII. 2.* siquidem non periisset, nisi societas contracta fuisset: sin autem periit pecunia, postquam eam assignavi⁵⁾ et nondum contuli, mihi soli perit.

4) pecuniam] Finge, unum rebus communibus acceptis negotiationis causa profectum in terra externa has res amisisse. Si vero ante collationem hoc factum sit (fortasse enim triginta aureos oblatos socio ostendi) . . . Si vero res communes mecum habebam, eas autem a reliquo meo vel huius patrimonio separatas amisi, me solum damnum spectat: neque enim societati perire videntur.

5) postquam eam assignavi] Verbi causa, quod dici solet, ecce quingentos aureos, affer et tu quingentos, et socii simus. Hic enim, si perierit pecunia, quum collatio facta non sit, periculo eius solius est. Separasse autem eum pecuniam a suo patrimonio, probabilitatis causa Iureconsultus adiecit, quia de reliquo non quaerebatur.

Si filiusfamilias⁶⁾ societatem coierit in eaque⁷⁾ post emancipationem permanserit, eadem societas⁸⁾ est: initium enim⁹⁾ spectamus. Duae vero actiones sunt: una quidem adversus patrem eorum tantum nomine, quae ante emancipationem⁹⁾ facta sunt: altera vero adversus filium de omnibus¹⁰⁾. Sed et si socius filii post emancipationem dolum commiserit, non pater, sed filius habet actionem.

6) si filiusfamilias] Filius, qui in potestate mea est, tecum societatem contraxit. Biennio forte post societatem coitam praeterlapso emancipatus est: permansit in societate, et aliud biennium transactum est. Quaerimus, sitne una societas an duae? Et ait Iulianus, eandem esse societatem, quae durante potestate inceperit. Nam capitis deminutio minima societatem non tollit. Eorum vero nomine, quibus filius meus societatem laesit, socius eius duas pro socio actiones habebit, unam adversus me, alteram adversus emancipatum: et adversus me quidem prioris biennii, non etiam eius biennii, quod post emancipationem praeteriit: adversus filium autem agens secundi biennii rationes ab eo exiget, quatenus adversus me non egit. Sed et si socius filii mei damnum intulerit, prioris biennii nomine ego adversus ipsum pro socio actione mihi acquisita experiar, secundi biennii nomine filius.

p) Ita Cod. Coisl esse debet ἐμοῦ q) Fabr. inserit γὰρ. r) Fabr. λαβόντα νομίματα. s) Fabr. ἀγορασά τῆς ἐμπορίας. t) Haecenas hoc scholium habet Fabr. qui legit ἀπολέσθαι. u) Deesse in Cod. Coisl. aliquid videtur. v) Kursus excidisse nonnulla videntur. w) Cod. Coisl θεμ. γ'. x) Ita Cod. Coisl. Fabr. εἰσαγωγὰ.

Κυρίλλου. Εἰ δὲ ὑπεξουσίως κοινωνὸς μετὰ ἐμαγκιατοῦ ἐπιμείνη τῇ κοινωνίᾳ, αὐτὸς μὲν ὑπὲρ ὅλου τοῦ χρόνου κινεῖ καὶ ἐνάγεται· ὁ δὲ πατὴρ ὑπὲρ μόνου τοῦ ἐν ὑπεξουσίᾳ ἐπιμείνητος, εἰ δὲ οἰκίτης κοινωνὸς πρᾶθῃ, καὶ πρᾶτης κινεῖ καὶ ὁ ἀγοραστὴς ὑπὲρ τοῦ οἰκείου ἑκάστου χρόνου καὶ ἐνάγεται· ὁ δὲ ἀγοραστὴς καὶ ὑπὲρ τοῦ πρὸ τῆς πρᾶσεως. καὶ πῶς ὁ ὑπεξουσίως κοινωνίαν συνίστησι, χρήματα συνεισφέρειν μὴ δυνάμενος; εἰ μὴ τοῖς λέγομεν, σπουδὴν ἀντὶ χρημάτων αὐτὸν συνεισφέρειν;

Στεφάνου. Καλῶς μὲν ἐπεχείρησας, ὁμῶς καὶ οὕτως λύσον. ὁ γὰρ δοκεῖ καὶ χρήματα συνεισφέρειν, δι' ὧν ἔνοχον ποιεῖ τὸν πατέρα τῇ δὲ πεκούλιῳ ἢ καὶ λιβέρον ἔχει πεκούλιου ἀδμυστρατίου· τότε γὰρ συνεισφέρειν δύναται χρήματα.

μία κοινωνία] Τοῦ Ἀνανίου. Ἀνάγνωθι τὴν ἀρχὴν τοῦ ἡ. διγ. τοῦ α'. τιτ. καὶ διγ. ξα'.

τῇ γὰρ ἀρχῇ] Οὐκοῦν, εἰ τῇ ἀρχῇ προσέχομεν, πρὸς ὑπεξουσίαν ἢ πάσα δοκεῖ γενέσθαι κοινωνία; καὶ οὐ μόνον κατὰ φύσιν τῆς πρὸ σόκιο ἢ κοινότητος φάκερε πότισσι, καταδικάζεται, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐν ὑπεξουσίᾳ τὸ πᾶν ποιήσας συναλλαγμῶν οὕτω καταδικάζεται, ὡς ἔγνωσεν ἐν τῷ γ. βιβλ. τοῦ παρόντος συντάγματος τιτ. ε'. ἐν τοῖς ὑποκειμένοις τοῦ τιτ. διγ. τοῖς ἐνάγεσθαι καὶ καταδικάζεσθαι τοὺς ὑπεξουσίως τι συναλλάσσοντας καὶ ἐμαγκιατοὺς καὶ ἐξηρεδατοὺς γενομένους ἢ ἀστυνατέουσι τῆς πατρῴας κληρονομίας.

πρὸ τῆς αὐτεξουσιότητος] Τοῦ Ἀνανίου. Πῶς ἐνάγεται μετὰ ἐμαγκιατοῦ περι τῶν ἐν ὑπεξουσίᾳ πρᾶχθέντων, ἔγνωσεν ἐν τῷ ε'. τιτ. τοῦ ιδ'. βιβλ.

περὶ πάντων] Στεφάνου. Ἐν ᾧ μὴ κινήσας ἔτυχεν ὁ κοινωνὸς κατὰ τοῦ πατρὸς περὶ τῶν ἐν ὑπεξουσίᾳ.

I. 58. §. 3. Eἰ δὲ δοῦλος πρᾶθῆς ἐπιμείνη τῇ κοινωνίᾳ, D. XVII. 2. λέλυται μὲν ἢ πρῶτη, καὶ δὲ συνέστη· καὶ περὶ μὲν τῶν πρὸ τῆς πρᾶσεως ὁ πρᾶτης ἐνάγει καὶ ἐνάγεται τῇ περὶ κοινωνίας ἀγωγῇ· περὶ δὲ τῶν μετὰ τὴν πρᾶσιν ὁ ἀγοραστὴς.

δοῦλος] Ὁ ἐμὸς οἰκίτης Τίτιον γέγονε κοινωνὸς· Μαίβιον πρᾶθῆς ἐπέμεινε τῇ κοινωνίᾳ. τῇ ἐκποίησει ἢ μὲν προτέρᾳ ἔυφεται κοινωνία, κανονίᾳ δὲ ἡρχθῆ. διὸ ἐγὼ μὲν ἐνεκα τῆς προτέρᾳ ἔως χρόνου κινήσω κατὰ Τίτιον τὴν πρὸ σόκιο· ὁ δὲ Μαίβιος χρόνι τῶν μετὰ τὴν ἀγορασίαν· καὶ ἐν τῷ ἐναντίῳ Τίτιος ἔγνωσεν ἄνωμ' ἔξει κατ' ἐμοῦ τὴν πρὸ σόκιο περὶ τῶν πρὸ τῆς πρᾶσεως ἐγκλιῶν· κατὰ Μαίβιον κινήσει καὶ περὶ τῶν μετὰ τὴν ἀγορασίαν συμβάντων περπετούως.

πρᾶθῆς] Στεφάνου. Σημειῶσαι καὶ ἕτερον τρόπον λύσεως κοινωνίας. τῇ γὰρ ἐκποίησει τοῦ οἰκείου λύεται ἢ πρὸς αὐτὸν συστάσα πρὸ τῆς ἐκποίησεως κοινωνία. διὰ τοῦτο δὲ ἐπὶ μὲν τοῦ οἰκείου τῇ ἐκποίησει αὐτοῦ λύεται ἢ κοινωνία, ἐπὶ δὲ τοῦ αἰοῦ μία καὶ ἢ αὐτῇ ἔστι κοινωνία, ἐπειδὴ ὁ μὲν υἱὸς ἐξ ἀρχῆς νόμιμον ἔχει πιστεύεται πρόσωπον, ἀμέλει καὶ ὑπεξουσίως ὡς ἐνάγεται ταῖς ἐκ τῶν πρὸς αὐτὸν συναλλαγμάτων ἀγωγαῖς, καὶ εἰκότως ἐν ὑπεξουσίᾳ μετὰ τὴν ἐμαγκιατοῦ μὲν κοινωνίας, ἀπὸ γὰρ τοῦ προσώπου αὐτοῦ νόμιμον ὄντος κανονίζεται τὸ συναλλαγμα. ὁ δὲ δοῦλος ἀπρόσωπον τι ἐστὶ, καὶ ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ δεσποτῶν αὐτοῦ τὸ πρὸς αὐτὸν συναλλαγμα κανονίζεται. δύο οὖν δεσποτῶν κατὰ διαφορῶν καιρῶν εὐρισκομένων εἰκότως δύο κοινωνίας φασίν.

περὶ κοινωνίας ἀγωγῇ] Κατὰ τοῦ πρώτου ἔγνωσεν ἄνωμ' δηλοῦναι κινεῖται ἢ δὲ πεκούλιῳ. οἶδας δὲ μαθῶν, ὅτι οὐτίμως ὁ ἐναντίος ἐστὶν τῆς δὲ πεκούλιῳ.

L. 59. pr. vζ'. Πομπῆνιος 2). Θανάτῳ λύεται ἢ κοινωνία καὶ D. eod. οὐκ ἐφέπεται συμφανέν, διαβαίνειν αὐτὴν εἰς κληρονόμους, εἰ μὴ ἐπὶ δημοσίων τελῶν 3). καὶ τοῦτο μετὰ λογισμοῦ δεῖ σκοπεῖν 4). τί γὰρ ὅτι διὰ τὴν ὑπουργίαν τοῦ τελευτήσαντος συνέστη καὶ χωρὶς αὐτοῦ διοικεῖσθαι οὐ δύναται;

Θανάτῳ] Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ τῇ τελευτῇ τοῦ κοινωνοῦ λύεται ἢ κοινωνία, ὅτι οὐκ ἐξ ἀρχῆς πακτεῖν δυνάμεθα,

y) Ita Cod. Coisl. Fabr. ἐπιμείνει. z) Fabr. vζ'. Cod. Coisl. vθ'. Πομπ. Cap. 57. pr. legitur in Syn. p. 150. a) Syn. χρῶν. b) Syn. κοπεῖν. Leuncl. in marg. σκοπεῖν.

Cyrilli. Si filiusfamilias socius post emancipationem in societate permanserit, ipse quidem de toto tempore agit et convenitur: pater autem de eo tantum tempore, quod in potestatem incidit. Sed si servus socius venditus sit, et venditor et emtor, de suo quisque tempore agunt et conveniuntur: emtor autem de tempore ante venditionem. Et quomodo filiusfamilias societatem contrahit, qui pecuniam conferre non possit? nisi dicamus, operam loco pecuniae eum conferre?

Stephani. Recte rem aggressus es. Tamen et ita solvere potes. Pecuniam quoque conferre videtur, quia patrem actione de peculio teneri efficit, vel etiam liberam habet peculii administrationem: nam tunc pecuniam conferre potest.

7) eadem societas] Innominati. Lege initium dig. 8. tit. 1. et dig. 61.

8) initium enim] Nonne igitur, si initium spectamus, cum filiofamilias tota societas contracta esse videtur? Et non solum secundum naturam pro socio actionis in quantum facere potest, condemnatur, verum etiam, quasi in potestate constitutus totum contractum inierit, ita condemnatur, uti lib. 3. huius partis tit. 5. in digestis huius tituli didicisti conveniri et condemnari filiosfamilias contractum ineuntis tam emancipatos, quam exheredatos, quam paterna hereditate abstinentes.

9) ante emancipationem] Innominati. Quomodo post emancipationem de his, quae in potestate constitutus gessit, conveniatur, ea tit. 5. lib. 14. didicisti.

10) de omnibus] Stephani. Quando socius adversus patrem de rebus ante emancipationem gestis non egerit.

Si autem servus 11) venditus 12) in societate permanserit, prior quidem societas finitur, nova autem coita est: et de his quidem causis, quae ante venditionem inciderunt, venditor agit et convenitur actione pro socio 13): de his vero, quae post venditionem, emtor.

11) servus] Servus meus Titii socius factus est: Maevio venditus in societate permansit. Alienatione prior quidem societas extincta, nova autem inchoata est. Ideo prioris societatis nomine adversus Titium pro socio agam: Maevius autem eorum nomine, quae post emtionem inciderunt. E contrario Titius intra annum adversus me pro socio actionem habebit de his, quae ante venditionem inciderunt: contra Maevium de his, quae post emtionem contigerunt, perpetuo aget.

12) venditus] Stephani. Nota et alium modum, quo societas solvitur. Nam servi alienatione societas ante alienationem cum eo contracta solvitur. Ideo autem in servo quidem alienatione eius solvitur societas, in filio vero una eademque societas est, quia filius ab initio legitimam habere creditur personam, certe etiamsi in potestate sit, actionibus ex contractibus cum eo initis convenitur, et merito post emancipationem socius permanet. Nam ex persona eius, quae legitima est, definitur et diiudicatur contractus. Servus autem personam nullam habet, et contractus cum eo initus ex persona domini aestimatur. Quum igitur duo domini diverso tempore reperiantur, duas merito societates dicimus.

13) actione pro socio] Adversus venditorem intra annum scilicet de peculio agitur. Didicisti autem, utilem esse annum actionis de peculio.

LVII. Pompon. Societas morte 1) solvitur, et non licet pacisci 2), ut ad heredes transeat, nisi 3) in societate publicorum 4) vectigalium. Et hoc cum cautione aestimandum est. Quid enim, si propter operam defuncti coita sit societas, et sine eo administrari non possit?

1) morte] Eatenus autem morte socii solvitur societas, ut ab initio pacisci non possimus, ut post mortem

ὥστε μετὰ τὴν ἐμὴν τελευτὴν τὸν ἐμὸν κληρονόμον εἶναι σοὶ κοινωνόν. ταῦτα δὲ λέγομεν ἐπὶ τῆς περιβύτου κοινωνίας, ἐπειδὴ ἢν ποιούμεθα προφάσει πολιτικῶν ἢ δημοσίων τελῶν, χρυσῶν, ἢ ἐπὶ τῆσει τῶν λιμένων ἢ πυλῶν ἢ ἀλικῶν, καὶ μετὰ τελευτῆν ἐτέρου ἢ κοινωνία συνίσταται. τότε δὲ τοῦτο χωρῶν ἔχει, ὅτε τὸ ἐμὸν μέρος τῶ ἐμῷ κληρονόμῳ καὶ μετὰ τὴν ἐμὴν τελευτὴν ὀφείλειν τελεῖσθαι συνεφωνήθη, ἀλλ' οὐχ ὡς ἔτυχε, ἀλλ' ὡς εὐλόγου αἰτίας ὑποκειμένης c). τί γὰρ ὅτι τετελευτήκεν οὗτος, οὐ μάλιστα διὰ τὸ σπουδαῖον ἢ κοινωνία συνέστη, ἢ γονυ τοιοῦτος ἦν, ὥστε χωρὶς αὐτοῦ τὴν τῆς κοινωνίας διοίκησιν μὴ δύνασθαι προβαίνειν; ὅτι ἐπιτηδεῖος ἦν ἐκεῖνος γνωσκόμενος τοῖς πολλοῖς ἐπὶ τὸ καταβάλλειν τὰ δημοσία τέλη τῶ πρῶτορι. [Sch. l. II. 34.]

Κυρίλλου. Θάνατος λύει κοινωνίαν, διὸ οὔτε ἀπὸ συμφώνου παραπέμπεται εἰς κληρονόμον, εἰ μὴ ἐπὶ βεκτηγαλιουμ, τελῶν. καὶ τότε καιὸς κόγγωτα. τί γὰρ ὅτι ἀνευ τοῦ ἀποθανόντος οὐ συνίσταται τὰ τῆς συμφωνίας;

συμφωνεῖν] Ἰδοὺ ἐνταῦθα· σαφῶς σημειῶσαι ἐν ἡρώτῳ, ὅτι οὔτε ἐξ ἀρχῆς δύναται τις διὰ συμφώνου ἐπεκτείνειν ἐπὶ κληρονόμον τὴν κοινωνίαν. τοῦτο δὲ ἐπὶ τῶν ἰδικῶν κοινωνιῶν νόησον, οὐ μὴν ἄς ποιούμεθα προφάσει τῶν πολιτικῶν ἢ δημοσίων τελῶν, ὡς ὁ νόμος ἐπιφέρει. μανδᾶτον δὲ μετὰ τελευτῆν ἔρρωται, ὅτε ἐπ' αὐτῷ τούτῳ γένηται.

εἰ μὴ] † Ἀνάγνωθι κεφ. ξζ'. Θεμ. ἡ. ἀναγκαῖαν κοιωνία λέγει τὴν ἐπὶ τῶν δημοτελῶν. [Sch. i. II. 34.]

δημοσίῳ] † Τῶν λιμένων, τῶν ἀλικῶν. [Sch. k. II. 34.]

Ὅπερ εἰς κύβον ἢ μοιχείαν παράσχη κοινωνός, οὐ λαμβάνει ἐκ τῆς κοιότητος. ὕπερ δὲ κατὰ δόλον τοῦ κοινωνοῦ ζημιωθῆ, ἔξ αὐτοῦ d) λαμβάνει.

εἰς κύβον] Κυρίλλου. Τὸ εἰς κύβον ἢ μοιχείαν διδόμενον οὐχ ὁρᾷ τὸν κοινωνόν. εἰ τι δόλω τοῦ κοινωνοῦ ζημιωθῶ, τοῦτο ἀπαιτῶ αὐτόν.

νη'. Ἰδεμ. e) Τοῦ κέρδους ὁ κοινωνός οὐ δίδωσι τόκον, εἰ μὴ ἀπὸ ὑπερθέσεως καὶ συγχρήσεως. ἐπὶ δὲ τοῦ κληρονόμου τοιοῦτον οὐδὲν λέγομεν. λέλυται γὰρ ἢ κοινωνία· καὶ ὁ κοινωνός δὲ περιῶν οὐχ ὡς τόκον, ἀλλ' ὡς διαφέρον δίδωσι.

κέρδους] Τοῦ αὐτοῦ. Ὁ μὴ ἀποδιδούς, ἃ ἐκέρδησε, κοινωνός, εἰ μὴ καὶ μόραν ποιήσει καὶ συγχρήσεται, οὐκ ἀπαιτεῖται τόκον.

Στεφάνου. Σημειῶσαι, ὅτι δεῖ πάντως τὰ δύο συνδραμεῖν, καὶ μόραν καὶ συγχρησιν· εἴτε γὰρ μόραν ποιήσει, μὴ συγχρησεται δὲ τοῖς ἀπὸ τοῦ κέρδους νομίμασι i) ὁ κοινωνός, ἐφ' οἷς καὶ τὴν μόραν ἐποίησε, εἴτε συγχρησεται τούτοις, μόραν δὲ μὴ ποιήσει, τόκους αὐτῶν οὐκ ἀπαιτεῖται. μὴ ἐναντιωθῆ δὲ σοὶ τὸ κείμενον ἐν τῷ γ'. τῶν Ἀντιπαπινιανῶν μονοβιβλ. τιτ. α. διγ. α. ἐνθα φησὶν, τὸν κοινωνόν συγχρησάμενον τοῖς νομίμασι τόκους οὐτὸν παντὶ τρόπῳ ἀπαιτεῖσθαι, τοιῦτοι καὶ μόρας ὑπ' αὐτοῦ μὴ γνωμειν. ἐκεῖ γὰρ ὁ Παπινιανὸς θεματίζει τὸν κοινωνόν αὐτοῖς ἰδικῶς τοῖς ἐπικρίνοις πράγμασιν συγχρησάμενον, καὶ οὐ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κερδανθῆσει προφάσει τῆς κοινωνίας. ἐστὶν οὖν ἐν τούτῳ ἢ διαφορὰ. εἰ μὴν γὰρ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ ἰδικῶς κερδανθῆσει ὁ κοινωνός συγχρησεται νομίμασιν, τότε εἰς τὸ ἀπαιτηθῆναι αὐτόν τόκους τούτων δεῖ τὰ δύο συνδραμεῖν, καὶ μόραν καὶ συγχρησιν, ὡς κατὰ τὸ παρὸν ἔγνω διγέστον· εἰ δὲ αὐτοῖς τοῖς πρωτοτύποις νομίμασι συγχρησεται ὁ κοινωνός, τότε καὶ μόρας ἐκτός τόκους ἀπαιτεῖται αὐτός, ὡςπερ οὖν εἰ καὶ μὴ συγχρησεται, μόραν δὲ ποιήσει περὶ αὐτὰ τὰ πρωτότυπα ἢ τοῦ κεφάλαιον. ἢ γὰρ πρὸ σκοπιβόνα φίδε οὐσα πάντως τοῖς ἀπὸ μόρας τόκους ἀπαιτεῖ.

Τοῦ αὐτοῦ. Ἀπαιτεῖται τόκους οὐχ ὡς τόκους, ἀλλ' ὡς διαφέρον· ὥστε καὶ ὑπὲρ τὸν νόμιμον ἀπαιτεῖται τόκον. οὕτω Δωροθέος καὶ Θαλελαῖος οἱ μακαρίται. πῶς γὰρ ἐδύνατο τόκους ἀπαιτεῖσθαι χρημάτων, ἂν αὐτὸς δεσπόζει; δηλον γὰρ, ὅτι τοῦ κέρδους ὁ τοῦτο περιποιησάμενος δεσποτις ἐστίν.

meam heres meus tibi socius sit. Haec dicimus de societate privatorum, quia illa societas, quam publicorum vel civilium vectigalium, debitorum, vel portorii, vel vectigalis, quod in portis vel de salinis solvitur, nomine coimus, etiam post alterius mortem consistit. Hoc autem tunc locum habet, quum convenerit, ut pars mea heredi meo etiam post mortem meam conferri debeat, et id quidem non prout incidit, sed iusta causa supposita. Quid enim, si ille mortuus sit, propter cuius operam maxime societas coita sit, aut talis fuerit, sine quo societatis administratio procedere non possit? quod aptior esset, utpote multis cognitus, solvendis vectigalibus exactori.

Cyrilli. Mors solvit societatem, quapropter nec ex pacto societas ad heredem transmittitur, nisi in vectigalibus: et tunc quoque causa cognita. Quid enim, si sine defuncto consistere non possit contractus?

2) pacisci] Ecce, nota in textu, nec ab initio aliquem per pactum societatem ad heredem extendere posse. Hoc tamen in privatis societatibus intellige, non etiam in his, quas publicorum vel civilium vectigalium nomine coimus, ut lex affert. Mandatum vero post mortem valet, si in mortem detur.

3) nisi] Lege cap. 63. them. 8. Necessariam societatem appellat eam, quae publicorum vectigalium causa contrahitur.

4) publicorum] Portuum, salinarum.

Quod in aleam 5) aut adulterium praestiterit socius, de communi non consequitur. Quod autem dolo socii damnum passus fuerit, ab eo petit.

5) in aleam] Cyrilli. Quod in aleam aut adulterium datum est, ad socium non spectat. Si dolo socii damnum passus sim, id ab eo peto.

LVIII. Idem. Socius usuras lucri 1) non praestat, nisi ex mora 2) et in usum suum versione 3). De herede 4) vero nihil tale dicimus: societas enim soluta est. Quin etiam socius superstes non quasi usuras 5), sed quasi id, quod interest 6), praestat.

1) lucri] Eiusdem. Socius, qui non praestat, quae lucratus est, nisi et moram fecerit, et in usum suum pecuniam verterit, usurarum nomine non convenitur.

Stephani. Nota, utrumque omnino concurrere debere, et moram et pecuniae usum. Sive enim moram fecerit, nec tamen pecunia, quam lucratus est, et in qua moram fecit, socius usus sit, sive usus ea sit, moram autem non fecerit, usurarum nomine non convenitur. Ne tibi obstare credas, quod positum est lib. 3. Antipapiniani tit. I. dig. I. ubi dicitur, a socio, qui pecuniam in usum suum converterit, omnimodo usuras eius peti, id est, etiamsi moram non fecerit. Nam Papinianus ibi fingit, socium res communes in usum suum vertisse, non lucrum societatis nomine ab eo factum. In hoc igitur est differentia. Nam si pecuniam, quam lucratus est, socius in usum suum converterit, tunc, ut usurae eius ab eo exigi queant, utrumque concurrere oportet, tam moram, quam usum, ut hoc digesto didicisti. Si vero sortem in societatem collatam socius in usum suum converterit, tunc et citra moram usurae ab eo exiguntur, sicuti tunc, si sortem non in usum suum converterit, sed in ea moram fecerit. Nam actione pro socio, quae bona fide est, omnino usurae ex mora exiguntur.

Eiusdem. Usurae exiguntur non quasi usurae, sed quasi id, quod interest: itaque etiam ultra legitimas usuras exigi potest. Sic Dorotheus et Thalelaeus beati tradunt. Quomodo enim pecuniae, cuius dominus erat, usurae ab eo exigi poterant? Certum enim est, lucrum, qui hoc acquisivit, esse dominum.

c) Hoc scholium habet Fabrotus a verbis τί γὰρ — πρῶτορι. Cod. Coisl. tantummodo usque ad προβαλεῖν. Ceterum hanc lectionis nota diversitatem. Fabr. μάλλον. Cod. Coisl. μάλιστα. Fabr. ἤτοι. Cod. Coisl. ἢ γονυ. d) Sine dubio legendum ἐκ τῆς αὐτῆς. e) Fabr. γζ'. Cod. Coisl. ζα'. Ἰδεμ. Legitur hoc caput in Syn. p. 151. f) Cod. Coisl. νομισμάτων.

ἀπὸ ὑπερθέσεως] Τοῦ Ἀγωνίου. Εἰ δὲ τοῖς κεφαλαίοις συγρησέται, δίδωσι τόκους πρὸ μόρας.

συγρησέσεως] † Ζήτει βιβ. κβ. tit. α'. κεφ. α'. θεμ. α'. [Sch. m. II. 34.]

κληρονόμου] Οὔτε γὰρ δυνάμεθα λέγειν ὅτι τῷ κληρονόμῳ τοῦ κοινοῦ, ὅτι δεῖ μᾶλλον εἰς κοινὴν χρεῖαν καὶ μὴ εἰς ἴδιαν χρῆσασθαι τοῖς νομίμοις καὶ ἀφελῆσαι μᾶλλον τὸ κοινὸν καὶ μὴ ἑαυτὸν. ἀπαιτεῖται οὖν ὁ κληρονόμος ἢ τῷ κοινῷ λόγῳ, οὐχ ὡς κοινῶς, ἀλλ' ὡς πᾶς ἕτερος χρεωστῶν.

† Διὰ τί ἐπὶ τοῦ κληρονομοῦ τοιοῦτον οὐδὲν λέγομεν; ὅτι ὁ κληρονόμος οὐχ ὡς κοινῶς ἐνάγεται περὶ τῶν ἀποκρατηθέντων πραγμάτων ἐκ τῆς κοινῆς παρὰ τοῦ διαθεμένου, ἵνα καὶ τὸ διαφερόν, ἀλλ' ὡς χρεωστῆς αὐτῶν· καὶ ἐπὶ τῶν χρεῶν ὁ νόμος ἐπιτρέπει ἀσυμφώνητον τόκον μὴ ἀπαιτεῖσθαι. λοιπὸν οὖν καὶ ἐπαύθῃ ὁ κληρονόμος ὡς χρεωστῆς ἐναγόμενος οὐκ ὀφείλει καὶ τόκους δίδουσι, ἐπεὶ μηδὲν τοῦτο μεταξὺ αὐτῶν συμπεφώνητο. [Sch. n. II. 34.]

οὐχ ὡς τόκον] † Οἱ γὰρ τόκοι τάξιν ἐπέχουσι καρπῶν. καρπὸς δὲ καρπῶν οὐκ ἀπαιτεῖται· καὶ τοῦτο φυλάττεται ἐπὶ λεγάτων καὶ φιδικομμίσσων καὶ τῆς τούτελας καὶ τῶν λοιπῶν βόνα φίδε ἀγωγῶν, ὡς βιβ. κβ. tit. α'. [Sch. o. II. 34.]

ὡς διαφερόν] † Τούτεστιν, ὅσον διέφερε μοι τὸ μὴ ἵπποτηναι μόραν περὶ τῶν ἀπόληψιν ἰ). [Sch. p. II. 34.]

Τοῦ Ἀγωνίου. Οἱ τόκοι τάξιν ἐπέχουσι καρπῶν· καὶ τοῦτο φυλάττεται ἐπὶ λεγάτων καὶ φιδικομμίσσων καὶ τῆς τούτελας καὶ τῶν λοιπῶν βόνα φίδε ἀγωγῶν.

I. 60. §. 1. Ἐὰν ὁ κοινῶς ἀντιστάς φεύγουσι τοῖς πρᾶσιμοις

D. XVII. 2. δούλοις τραυματισθῆ ἔξ αὐτῶν, οὐ λαμβάνει τὴν δαπάνην τῆς ἐπιμελείας διὰ τῆς περὶ κοινῆς ἀγωγῆς· οὐ γὰρ περὶ τὴν κοινῆς, εἰ καὶ διὰ τὴν κοινῆς ἰδαπανήθη ἡ). ὡς περὶ οὐ λαμβάνει, διὰ τὴν κοινῆς εἰ οὐκ ἐγράφη κληρονόμος ἢ λεγάτων παρητήσατο ἢ ἀμελῶς τὰ ἴδια διώκησεν. οὔτε γὰρ κοινοποιεῖ, ὅπερ διὰ τὴν κοινῆς ἐκέρδανε, κληρονόμος ἴσως γραφεῖς ἢ δωρεὰν λαβῶν.

οὐ λαμβάνει] Στεφάνου. Τοῦτο κατὰ τὴν τοῦ Ἀβελῶνος γνώμην, ἐπέτιογε λαμβάνει τὰ τοιαῦτα δαπανήματα κατὰ τὴν τοῦ Ἰουλιανοῦ γνώμην. διὰ τοῦτο δὲ λαμβάνει, ἐπειδὴ καὶ τοῦτο τὸ δαπάνημα περὶ αὐτὴν γεγενῆσθαι κοινῆς δοκεῖ. εἰ γὰρ μὴ προεδοξαμε καὶ κατέσχε τους οἰκέτας, αὐτὴ πρωτοτύπως ἐξημοῦτο ἡ κοινῆς.

οὐκ ἐγράφη] Ὡς περὶ εἰ συνέβη τὸν πῶμον φίλος ἔχει τινὰς ἢ συγγενεῖς, οὓς ἐθέλοισκε παρὼν καὶ ἀμέλως γενέσθαι κληρονόμος αὐτῶν ἠπιζέτω. εἴτα διὰ τὴν κοινῆς ἰ) ἀποδημίσας ἐλύπησε τοῦτους, καὶ γραφεῖται ἕτερον κληρονομοῦ τοῦ τοιοῦτου κέρδους ἐστερηθῆ. ἢ λεγάτων αὐτῷ κατελείφθη ὑπὸ αἰσῶν τὴν εἰς ἑξῶς ἑκατὸν ἡμερῶν μετὰ τελευτῆς τοῦ τεοτάτορος εἰς τὸ Καπιτώλιον ἀνερχθῆ. οὐκ ἠδυνήθη δὲ ἔχον οὐκ ἐθέλησεν πληροῦν τὴν αἰσῶν διὰ τὴν ἀσχολίαν τὴν περὶ τὴν κοινῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἐξέπεσε τοῦ λεγάτου. ἢ καὶ ἐσθ' ὅτε οὐ συγχορῶμενος ὑπὸ τῆς περὶ τὴν κοινῆς σπουδῆς τῆς ἰδικῆς αὐτοῦ περιοουσίας ἢ). συνεισφέρει οὐκ ἀναγκάζεται τῷ κοινῷ, οἷον ἔνεκα τῆς ἐμπορίας, ἐφ' ἣ κοινῶς ἦν, εἰ ἐδικήσας ἢ) γέγονε τισι φίλος καὶ παρ' αὐτῶν ἐγράφη κληρονόμος ἢ καὶ δωρεῶς ἔτυχεν. ὁ δὲ Οὐλιανὸς ἀναφέρει τὸν Ἰουλιανὸν παρῶντα τῷ πρῶμῳ τὴν πρὸ σόκιο ἔνεκα τῶν περὶ τὴν ἐμπορίαν δαπανηθέντων. ὥστε οὐν ἐγράφη μὲν τῷ παραδείγματι, ἀληθῆ τὰ εἰρημένα ὑπὸ Ἀβελῶνος, ἐπὶ δὲ τοῦ μισθοῦ τῆς ἰατρίας κρατεῖ τὸ δοκοῦν Ἰουλιανῷ.

Κυρίλλου. Εἰ ὁ κοινῶς ἀντιστάμενος τοῖς φεύγουσιν ἀνδραπόδοις τραυματισθῆ, εἰ καὶ τὰ ἐξωθεν τῆς κοινῆς συμβαινόντα οὐκ ἀπαιτεῖ ἢ ἀπαιτεῖται, οἷον εἰ διὰ κοινῆς ἢ), κληρονομῆν ἢ λεγάτων κησεται ἢ παραιτησεται, ὅμως τοῦ μισθοῦ τῆς ἰατρίας ἀπαιτεῖ.

2) ex mora] Innominati. Si vero sorte usus sit, usuras ante moram praestat.

3) in usum suum versione] Quaere lib. 22. tit. 1. cap. 1. them. 1.

4) herede] Neque enim heredi socii dicere possimus, eum magis ad communem utilitatem, quam ad suam pecunia uti debere, et magis societati prodesse, quam sibi. Heres ergo communi ratione convenitur, non veluti socius, sed veluti quisque alius debitor.

Cur in herede nihil tale dicimus? quoniam heres non quasi socius convenitur de rebus, quae ex societate apud testatorem remanserunt, ut id quoque, quod interest, praestet, sed ut debitor eorum: et ut eorum, quae debentur, usurae citra stipulationem petantur, iura non sinunt. Restat igitur, ut et hic heres tanquam debitor conventus usuras non praestet, quum nihil eiusmodi inter eos convenerit.

5) non quasi usuras] Usurae enim vice sunt fructuum: fructus autem fructuum non exigitur. Et hoc servatur in legatis et fideicommissis, tutelae iudicio ceterisque bonae fidei iudiciis, ut lib. 22. tit. 1.

6) quasi id, quod interest] Hoc est, quantum mea intersit, moram passum esse in iis recipiendis.

Innominati. Usurae vice sunt fructuum: idque servatur in legatis et fideicommissis et tutelae iudicio ceterisque bonae fidei iudiciis.

Si socius, cum resisteret servis venalibus fugientibus, ab his vulneratus sit, impensam curationis non recipit 7) actione pro socio: non enim in societatem, quamvis propter societatem impensum est: sicut nec recipit, si propter societatem heres scriptus non sit 8), aut legatum praetermiserit, aut sua negligenter administraverit. Nam nec communicat, quod propter societatem lucrificet 9), heres forte scriptus vel donationem consecutus.

7) non recipit] Stephani. Hoc secundum Labeonis sententiam. Alioquin eiusmodi impensas recipit secundum Iuliani sententiam. Ideo autem eam consequitur impensam, quia haec in societatem ipsam erogata est. Nam nisi processisset et servos retinisset, ipsa societas principaliter laesa fuisset.

8) scriptus non sit] Veluti si Primus amicos quosdam aut cognatos habebat, quos praesens colebat, et quibus heredem eum extitutum esse haud dubie sperabatur. Deinde propter societatem peregre profectus hos dolore affecit, et aliis heredibus scriptis hoc lucro privatus est: aut legatum ei relictum erat sub conditione, si intra centum dies post testatoris mortem Capitolium adscenderit. Conditionem autem implere non potuit vel noluit propterea, quia negotiis societatis erat occupatus, adeoque legato exiit. Aut interdum propter industriam, quam societati navavit, rebus suis diligenter superesse non potuit. Conferre socio non cogitur, verbi causa, si negotiationis causa, cuius gratia socius erat, profectus amicitiam quorundam sibi conciliavit et ab his heres scriptus vel etiam donationem consecutus est. Ulpianus vero citat Iulianum, qui Primo eorum nomine, quae in negotiationem impensa sunt, pro socio actionem concedit. Itaque scripsit ad Edictum, vera esse, quae Labeo dixit, in mercede autem medicorum obtinere Iuliani sententiam.

Cyrilli. Si socius, cum servis fugientibus resisteret, vulneratus sit, licet, quae extra societatem contigerint, neque petat, neque haec ab eo petantur, verbi causa, si propter societatem hereditatem vel legatum acquisiverit vel praetermiserit, tamen mercedem medicorum petit.

g) Cod. Coisl. λόγον. h) Cod. Coisl. κληρος. i) Idem schol. habet Cod. Coisl. et Fabr. qui post moram additum habet ἢτοι ἐπέθεισιν. k) Hactenus Syn. p. 151. l) Cod. Coisl. διακονίαν. Legendum κοινῆς videtur. m) Deesse nonnulla videntur. n) Fortasse ἀποδημίσας, quum ἐδικήσας aptum vix praebet sensum. o) Deest in Cod. Coisl. sed necessario addendum, quum ad sequentia διὰ referri non possit.

Στεφάνου. Τί γάρ ὅτι παρεθεράπευσεν αὐτὸν καὶ, ἐπειδὴ ἀπεδήμησε διὰ τὴν κοινωνίαν, λυπηθεὶς ὁ τεστᾶτωρ ἤλλαξε τὴν διαθήκην;

[ἐκέλευσεν] Στεφάνου. Τί γάρ ὅτι εὐχαριστῶν αὐτῷ διὰ τοὺς καλλίστους οἶνους ἢ καλλίστην ἐσθῆτα παρ' αὐτοῦ ἀγοράζειν, ἢ καὶ ἄλλως προφασίει τῶν πρὸς αὐτὸν συναλλαγματικῶν φίλων κτησάμενος πρὸς αὐτὸν ἐγραψε αὐτὸν κληρονομον ἢ ἐδώρησάτο τι αὐτῷ; μνησθε τῶν εἰρημένων ἐν τῷ β'. διγ. ἐν τῷ θέματι τῶν ἀργυροπρατῶν.

νθ'. Οὐλιαν. ρ). Λαμβάνει μέντοι τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ δεδομένα τοῖς ἰατροῖς.

ξ'. Πομπων. ρ). Τοῦ κοινωνοῦ μου τελευτήσαντος, νομίσας σε κληρονόμον αὐτοῦ εἶναι, πρᾶγμα κοινὸν ἐπώλησα μετὰ σοῦ καὶ τὴν τιμὴν ἐμερισάμεθα. ὁ ἀληθὴς κληρονόμος οὐδὲν ἐξ ἐμοῦ λαμβάνει· μόνον γὰρ ἔσχον τὸ μέρος μου. καὶ γὰρ δὲ πληρωθεὶς οὐδὲν παρ' αὐτοῦ¹⁾ λαμβάνω, οὔτε ἐξ ὧν τῷ κληρονόμῳ διὰ τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ κληρονόμου, ὡς εἰκός, παρέσχες.

[τοῦ κοινωνοῦ] Ἐγὼ καὶ Τίτιος συνεσταθόμεθα κοινωνίαν. ἐτελεύτησε Τίτιος ἐπὶ σοὶ κληρονόμῳ²⁾ νομίσας ἐγὼ, σὲ ἐκ νόμου ἐπὶ τῆρ τοῦ Τίτιου καλεῖσθαι κληρονομίαν, ἐπώλησά μετὰ σοῦ πάντα τὰ κοινωνίας πράγματα. ἐδεξάμεθα πρὸς κ. νομίματα. τελευτήσαντος παραγέρονε ὁ ἀληθὴς κληρονόμος, βουλόμενος ἀπαιτῆσαι με τὸ ἡμῶν ἐμοὶ δεδομένων νομιμάτων. ζῆτοῦμεν, εἰ ὀρθῶς ἐπὶ δικαστηρίῳ καλεῖ με. Καὶ φησιν Νερατίος καὶ Ἀρίστων, μὴ ὀρθῶς κεχρησθῆαι τῇ πρὸ σοῦ, ἐπεὶ μέρος τοῦ ἀμοιβότου μοι ἔλαβον τὴν διατίμησιν. οὐδεμίαν γὰρ ἔσται μοι διαφορὰ, πότερον ἐγὼ κατ' ἐμαυτὸν τὰ ἐπιβαλλοτά μοι μέρη ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ἐπώλησα, ἢ καὶ μετὰ Σεῖου, ὃς ἐάντων διεβεβαίουτο Τίτιου κληρονόμον εἶναι. ἐπ' οὐδενὸς γὰρ τούτων ἀπαιτηθήσομαι τῶν ἐμοὶ δοθέντων τιμημάτων μέρος. εἰ γὰρ καὶ εἴπωμεν ταῦτα, συμβήσεται ἐντεῦθεν, ἐκεῖ τὸ προσωπίτερον ἀναφῆναι, εἰ περιόντος τοῦ Τίτιου ἐπώλησα ἡμῖν αὐτῷ τὰ ἐπίκαιρα πράγματα, ἠδυνάμην αὐτῷ λέγειν, ὦ Τίτιε, τῶν δεδομένων σοὶ χρημάτων ἐμοὶ τὸ ἡμῶν διαφέρει. κακῆρος πάλιν τοῖς αὐτοῖς ἠδυνάτο πρὸς ἐμὲ κεχρησθῆαι ἡμῶσι. ὅπερ ἐστὶν ἀτοπώτατον. ὥστε οὐκ ἀνερόχλητος ἔσομαι ἐπὶ τοῖς κ. νομίμασιν. καὶ γὰρ οὐδὲ ἐγὼ κινήσω κατὰ σοῦ τὴν πρὸ σοῦ, εἴγε συμβῆ σε κινήσαντα κατὰ Σεῖου τὴν νεφεδιτικῆς πεπιτόνα λαβεῖν τὰ κ. νομίματα, ἅπερ ἔτυχεν ἐκείνος ἐκ τῆς διαπρώσεως τῶν κληρονομιαίων πραγμάτων κομισσασθαι. τὸ γὰρ εἰς Σεῖον περιελθὼν χρυσίον τοῦ σοὶ προσήκοιτος μέρους ἐστίν, καὶ οὐδὲν μοι δοθῆναι δεῖ ἐντεῦθεν, τῆς ἐπιβαλλούσης μοι μερίδος ἔχοντι τὴν διατίμησιν.

Κυρίλλου. Ὁ κοινωνὸς μου ἐτελεύτησε³⁾ νομίσας σε εἶναι κληρονόμον αὐτοῦ ἐπώλησα κοινὰ πράγματα καὶ ἐμερισάμεν τὸ τίμημα. ὁ ἀληθὴς κληρονόμος οὐ κινεῖ κατ' ἐμοῦ, ἀλλὰ κατὰ σοῦ νεφεδιτικῆς πεπιτόνα καὶ οὐδὲ αὐτὸς διδασθῆναι μοι τι, ὅν δίδως αὐτῷ⁴⁾· κἂν γὰρ μετὰ τοῦ κοινωνοῦ μου πωλήσας ἔλαβον τὸ μέρος τῆς τιμῆς, οὐκ ἐνηρόμην παρ' αὐτοῦ.

[ἐξ ἐμοῦ λαμβάνει] † Ἀλλὰ κατὰ σοῦ κινῶν τὴν ἐροδιτικῆς πεπιτόνα καὶ ἀπαιτεῖ σε, ὃ ἐξ ἐμοῦ ἔλαβες. [Sch. q. II. 34.]

[τῷ κληρονόμῳ] † Τοῦ γὰρ προσήκοιτος αὐτῷ μέρους τιμὴ ἐστὶ, καὶ οὐδὲν χρὴ δοθῆναι ἐντεῦθεν τῆς ἐπιβαλλούσης μοι μοίρας ἔχοντι τὴν διατίμησιν. [Sch. r. II. 34.]

ξά'. Οὐλιαν. ς). Καὶ ὁ πάντων τῶν πραγμάτων καὶ ὁ ἐνὸς πράγματος κοινωνὸς μέχρις εὐπορίας καταδικάζεται, καὶ εἰς ὃ κατὰ δόλον ἐπαύσατο δύνασθαι⁵⁾. οἱ γὰρ κοινωνοὶ τρόπον τινὰ ἀδελφοὶ εἰσι.

[πάντων τῶν πραγμάτων] Ὁ κοινωνὸς τῷ κοινωνῷ εἴθε εἰς ὅσον εὐπορεῖ ἔχον δόλον ἐπαύσατο κεκτησθῆναι, καταδικάζεσθαι. τοῦτο κρατεῖ οὐ μόνον, ἤνκα τουτόρουμου εἰσὶν κοινωνοὶ, ἀλλὰ γὰρ καὶ εἰ ἐφ' ἐνὶ πράγματι συστήσονται τὴν κοινωνίαν, ὡς ὁ Σαβίνος βούλεται. τοῦτο γὰρ ἐκ τοῦ φυσικοῦ δικαίου ὡμμηται λογισμοῦ, διὰ τὸ τὴν κοινωνίαν ἔχειν ἐν ἑαυτῇ

Stephani. Quid enim, si neglexit testatorem, isque propter peregrinationem eius societatis causa susceptam dolore affectus testamentum mutavit?

9) lucrificet] Stephani. Quid enim si gratus ei, quod ab eo optima vina vel pulcherrima vestimenta emisset, vel etiam contractuum cum eo factorum nomine amicus ei factus, heredem eum scripsit vel ei aliquid donavit? Memineris eorum, quae dig. 2. eo themate, in quo de argentariis agitur, dicta sunt.

LIX. Ulpian. Recipit tamen, quod pro se medicis datum est. L. 61. D. XVII. 2.

LX. Pompon. Cum socius¹⁾ meus decessisset, ego putans, te heredem eius esse, rem communem tecum vendidi, et pretium partiti sumus. Verus heres nihil a me consequitur²⁾: nam meam tantum partem accepi. Ego vero, qui meum habeo, nihil ab eo accipio, neque ex his, quae heredi³⁾ hereditatis petitione conventus forte praestitisti. L. 62. D. eiril.

1) eum socius] Ego et Titius societatem contraximus. Titius te herede relicto decessit. Ego, cum putarem, te ex lege ad Titii hereditatem vocari, tecum omnes societatis res vendidi. Viginti circiter aureos acceperim. Ad ultimum verus heres extitit, qui partem dimidiam pecuniae mihi datae a me petere volebat. Querimus, an recte ad iudicium me vocare queat. Et Neratius et Aristo ajunt, eum non recte usum esse pro socio actione, quia partis mihi competentis aestimationem perceperim. Nihil enim mea intererit, utrum ego ipse partes rerum mihi competentes vendiderim, an cum Seio illud fecerim, qui se Titii heredem esse asseverabat. Pars enim pretii mihi dati nullo casu a me exigetur. Nam si hoc concederemus, eveniet inde, ut, si Titio adhuc superstite simul cum eo res communes vendiderim, dicere ei possim: Titii pecuniae tibi datae pars dimidia mihi competit: et ille rursus iisdem verbis adversus me uti possit. Quod valde absurdum est. Itaque viginti aureorum nomine non conveniar. Nam nec ego tecum pro socio agam, si adversus Seium hereditatis petitione expertus viginti aureos, quos ille ex rerum hereditarium distractione consecutus est, acceperis. Pecunia enim, quae ad Seium pervenit, partis tuae est, nec exinde mihi, partis meae pretium habenti, aliquid dari oportet.

Cyrelli. Socius meus decessit: ego, cum te heredem eius esse putarem, res communes vendidi et pretium tecum distribui. Verus heres adversus me non agit, sed adversus te hereditatis petitionem instituit, nec ipse mihi de eo, quod ipsi praestas, aliquid praestat. Nam et si cum socio meo vendidissem et partem pretii accepissem, ille mecum non ageret.

3) a me consequitur] Sed adversus te agendo hereditatis petitione, etiam quod a me accepisti, petit.

4) heredi] Nam partis ad eum pertinentis pretium est: nec mihi partis meae pretium habenti quidquam praestari debet.

LXI. Ulpian. Et omnium bonorum¹⁾ et unius rei socius in id, quod facere potest²⁾, quodve dolo malo fecerit, quominus possit³⁾, convenitur: socii enim quodammodo fratres sunt⁴⁾. L. 63 pr. D. eod.

1) omnium bonorum] Socius socio in id, quod facere potest, quodve dolo malo fecerit, quominus possit, solet condemnari. Hoc non solum obtinet, si omnium bonorum socii sint, sed et si in una re societatem contraxerint, ut Sabinus vult. Nam hoc ex naturali aequitate descendit; cum societas quodammodo ius fraterni-

p) Fabr. νη'. Cod. Coisl. ξα'. Οὐλπ. q) Fabr. νθ'. Cod. Coisl. ξβ'. Πομπ. r) Cod. Coisl. παρὰ σοῦ. s) Fabr. ξ'. Cod. Coisl. ξγ'. Οὐλπ. ε) Cod. Coisl. νέμεσθαι.

τρόπον τινά ἀδελφότητος δίκαιον. σκοπήσωμεν δέ, εἰ ἄρα καὶ τῶν ἐγγυητῶν τοῦ κοινωνοῦ τοῦτο παρέχεται δεῖ, ἢ προσωποπαγία ἐστὶν ἢ τοιαύτη χάρις τῶν κοινωνῶν περιστελλομένη καὶ εἰς τὸν ἐγγυητὴν μὴ διαβαίνουσα. ὅπερ καὶ μᾶλλον ἄληθές ἐστιν. ὁ γὰρ ἐγγυητὴς εἰς ὁλόκληρον κατέχεται. ταῦτα δὲ φαινόμενα, ἐν ᾗ μὴ ὡς δεφένσωρ τοῦ ἐγγυηθέντος ὁ ἐγγυητὴς ὑπεδέξατο τὸ δικαστήριον. εἰ γὰρ ὡς δεφένδεῶν ὑπῆλθεν ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν δίκην, ἔξεστι γὰρ αὐτῷ, ὠφελήσασθαι δύναται, Ἰουλιανὸς τὸν τοῦ κοινωνοῦ ἐγγυητὴν καὶ εἰς τοσοῦτον καταδικάζεσθαι, ὅσον ὁ κοινωνὸς εὐπορεῖ^{u)}. τὸ δὲ αὐτὸ ἐστίν, εἰ καὶ ἀπελευθέρου κινούντος κατὰ τοῦ οἰκείου πάτρωνος ἀγωγὴν τινὰ ἐφάρη τις τὸν πάτρωνα δεφένδεῶν. εἰώθε δὲ αἰεὶ ὁ πατὴρ εἰς ὅσον εὐπορεῖ, καταδικάζεσθαι τῷ ἀπελευθέρῳ. καὶ ἐπὶ πάντων ἀπλῶς τῶν εἰς ὅσον εὐποροῦσι, καταδικάζομένων τῷ αὐτῷ χρησόμεθα λόγῳ. τοῦτων γὰρ οἱ μὲν ἐγγυηταὶ εἰς ὁλόκληρον, οἱ δὲ δεφένσωρες, εἰς ὅσον εὐποροῦσιν, καταδικάζονται. εἰ καὶ κατὰ κέλευσιν πατρὸς^{v)} ἢ δεσπότου συνεντησάμεν πρὸς σὲ κοινωνίαν, ἐνάγεται δὲ τῇ κοινῇ ἰουστου πρὸς σὺν οὐκ ὁ πατὴρ ἢ ὁ δεσπότης, οὐ δύναται τῇ αὐτῇ κερῆσθαι βοηθεῖν ἢ τοῦ πατρὸς ἀγωγῆν, ἀλλὰ εἰς ὅσον καταδικάζεσθαι, εἰς ὅσον ἐπὶ οἰκείου ἢ πατρὸς πεκοίλιον, ὅπερ ἐπὶ ὑπέξουσιον οὐσία νομίζεται, διὰ τὸ μηδὲ κληρονομίαις ἴσους τοῖς λοιποῖς διαδοχοῖς τῶν κοινωνῶν, ἢ τῶν λοιπῶν προσώπων, εἰς ὅσον εὐποροῦσιν, καταδικάζομένων, τὸ αὐτὸ παρέχεται. οἱ γὰρ τοῦτων κληρονομοὶ, ὡς περὶ οἱ ἐγγυηταὶ εἰς ὁλόκληρον καταδικάζονται. εἰκόμισι δὲ κληρονομίαις ὁ πατὴρ καὶ ὁ δεσπότης. ζητήσεως ἄξιον, εἰ ἄρα μετὰ τῆν ὑπέξουσιον τῶν ἐτέροις ἐποφειλομένων τὸ ὑπολιμπανόμενον τοῦτο νομίζεται εἶναι τοῦ κοινωνοῦ καὶ εἰς τοσοῦτον καταδικάζεται, ἢ ὅσον τῆς νῦν ὑπεξουσιᾶς οὐσίας μηδενὸς ἐξαιρουμένου χρέους^{w)} οἷον ἄς ἐπὶ θήματι^{x)} εἶχον ὡ. νομισμάτων περιουσίαν. ἐχρεωστοῦν τῷ κοινωνῷ ἢ. νομισμάτων, ἐχρεωστοῦν δὲ καὶ ἐτέροις τοῖς ὡ. νομισμάτων. ἄρα δεῖ ἐξαιρεθῆναι τὰ ὡ. νομισμάτων, ὑπολιμπανέσθαι μόνον ὡ. νομισμάτων καὶ τοῦτο καλεῖσθαι οὐσίαν, ἵνα εἰς μόνον τὰ τετρακκῖα καταδικασθῶ τῷ κοινωνῷ, ἢ οὐ δεῖ ἕτερον χρέος ἐξαιρεθῆναι γενέσθαι, ἀλλὰ τὰ ὡ. νομισμάτων ταῦτα οὐσίαν εἶναι νομίζεσθαι καὶ εἰς τοσαῦτα μὲν καταδικάζεσθαι τῷ κοινωνῷ; ὅπερ μᾶλλον ἦρεσε τῷ Μαρκέλλῳ, τὸ ἕτερον χρέος μὴ ἐξαιρεθῆναι γενέσθαι, εἰ μὴ ἄρα τὸ ἐποφειλομένον ἕτερον προφασί τῆς κοινωνίας ἐχρεωστήθη. τί γὰρ οὐ ὡ. ἐποφειλὸν πρῶτον παρ' αὐτοῦ δανεισάμενος περὶ τῆν κοινωνίαν ἐδαπίασεν; τότε γὰρ ἐξαιρεθείσης τῆς τῶν ὡ. νομισμάτων ποσότητος ἐπὶ τοῖς λοιποῖς νομισμασίν εὐπορεῖν δοκῶ καὶ εἰς ταῦτα μόνον καταδικασθῆσομαι. ἦρκα δὲ καταδικάζεται ὁ κοινωνός, εἰς ὅσον εὐπορεῖ, ζητεῖται, εἰς τῆν λοιπὴν ποσότητα, ἐφ' ἣ μὴ καταδικάζεται, ὅτερον νοῦσαν παρέχει προμοίοντα, ὡς, εἰν ἐπιτησῆται τι, τοῦτο καταβαλεῖ τῷ γενομένῳ κοινωνῷ, ἢ ἐγγυητῶν ἀπαιτεῖται καὶ λέγομεν, ψιλῶν αὐτῆν καταπιστεύεσθαι ὁμολογίαν, καὶ οὕτως ἀφίεσθαι τοῦ δικαστηρίου, οὐ μὴν ἐγγυῆς ἀπαιτεῖσθαι, ἵνα μὴ ἀπορῶν ἐγγυῶν διαστραφῆ καὶ ὑβρίσιν ἐπιπέσειν μέλλῃ^{w)}, αἷς ὑπέπεσεν ἄν, εἴγε εἰς ὁλόκληρον, ἀλλὰ μὴ, εἰς ὅσον εὐπορεῖ, καταδικάζετο.

Τοῦ Κυρίλλου. Καὶ οἱ ἐπὶ ἐνὶ πράγματι κοινωνοί, εἰς ὅσον εὐποροῦσιν ἢ δόλῳ ἐπαύσαντο εὐπορεῖν, καταδικάζονται, ὡς ἀδελφότητος μιμουμένοι ἐγγυητῆς, κληρονομός, πατὴρ, δεσπότης, οὐ κέλευσις παρενετέθη, τῶν, εἰς ὅσον εὐποροῦσι, καταδικάζομένων οὐκ ἔχει τοῦτο τὸ προνόμιον· ὁ δὲ δεφένσωρ ἔχει. οὐχ ὑπέξουσιον, ἀ χρεωστῆ ὁ κοινωνός, ὅτε σκοποῦμεν, εἰς τί εὐπορεῖ. ἀπαιτούμεν δὲ αὐτὸν ψιλῶν καυτίονα.

Τοῦ Ἀνανύμου. Ὁ μέχρῃς εὐπορίας καταδικάζομενος οὐκ ἀπαιτεῖται, ἕως ἔχει, ἵνα μὴ πτωχένη, ὡς βιβ. γ. tit. ιζ. dig. rog.

μὲχρῃς εὐπορίας] † Ζῆται τοῦ παρόντος tit. κεφ. ξη. καὶ βιβ. μβ. tit. α. κεφ. ις. καὶ κβ. θεμ. α. περὶ τοῦ κατὰ δόλον παυσάμενον νήμεσθαι. ζῆται καὶ βιβ. κη. tit. η. κεφ. κέ. θεμ. β. οὐ ἢ ἀρχῇ, ἐν τῷ διδοῦναι. [Sch. s. II. 34.]

† Ὁ γὰρ μέχρῃς εὐπορίας καταδικάζομενος συγχωρεῖται εὐπορεῖν τα εἰς ἀναγκαῖαν αὐτοῦ χρεῖαν ἐπιτηδεῖα, οἷον, οἰκίαν, στραμῆν, ἐσθῆτα καὶ πάντα τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν αὐτοῦ, τὰ δὲ περιτεύοντα τῶν ἀναγκαῖων ἀπαιτεῖται, ὑπὲρ ὧν ἐβλάψεν ἐν τοῖς κοινοῖς. [Sch. s. II. 34. sq.]

† Κἂν συμφωνήσῃ εἰς ὁλόκληρον καταδικάζεσθαι, οὐκ ἔρωται, ὡς βιβ. κη. tit. η. κεφ. ιδ. ἐπὶ ἀνδρὸς θηθέν, ὅστις μέχρῃς εὐπορίας καταδικάζεται. καὶ ἐπεὶ καὶ ὁ κοινωνός μέχρῃς

tatis in se habeat. Videamus autem, an et fideiussori socii id praestari debeat, an hoc beneficium personale sit, socii personae adstrictum, quod ad fideiussorem non transeat. Quod magis verum est. Nam fideiussor in solidum tenetur. Haec tamen dicimus, quando fideiussor non tanquam defensor eius, pro quo fideiussit, iudicium suscepit. Nam si tanquam defensor iudicium pro eo subiit, quod ipsi licet, sibi prodesse poterit, et scribit Iulianus, socii fideiussorem in tantum condemnari, quantum socius facere possit. Idem est, et si liberto adversus patronum agente defensor patroni extitit. Semper enim patronus liberto in id, quod facere potest, condemnari solet. Et utique in omnibus, qui in id, quod facere possunt, condemnantur, eadem dicimus. Nam fideiussores eorum in solidum, defensores autem in id, quod facere possunt, condemnantur. Si iussu patris vel domini tecum societatem contraxi, pater autem vel dominus actione quod iussu pro socio convenitur, eadem exceptione uti non potest, ut in tantum condemnnetur, quantum in peculio servi vel filii, quod eorum patrimonium esse creditur, est, quia neque heredibus, neque reliquis successoribus sociorum eorumve, qui in id, quod facere possunt, condemnantur, idem praestatur. Nam heredes eorum, sicuti fideiussores, in solidum condemnantur. Heredibus pater et dominus similes sunt. Quaerere dignum est, num aere alieno deducto quod superest, socii esse credatur et in tantum condemnnetur, an bona, quae nunc sunt, non deducto aere alieno: verbi causa, hoc casu. Octingentos aureos possidebam: socio quadringentis, et alii quibusdam quadringentis debebam. Num igitur deductis quadringentis aureis soli quadringenti, qui supersunt, bona mea dicendi sunt, ut in hos tantum socio condemnari debeam, an aere alieno non deducto octingentorum aureorum patrimonium meum esse credendum est, et in tantum me socio condemnari oportet? Et magis Marcello placebat, non deduci aes alienum, nisi forte, quod alteri debetur, ex causa societatis debeatur. Quid enim, si quadringentos aureos a Primo mutuatus, eos in societatem impendi? Tunc enim deducta quadringentorum aureorum summa eos aureos, qui supersunt, possidere videor et in eos tantum condemnabor. Quando autem socius in id, quod facere potest, condemnatur, quaeritur, utrum residuae quantitatis nomine, in quam non condemnatur, nudam promissionem praestet, se, si quid adquisierit, id ei, qui socius fuit, soluturum, an satisfacere debeat. Et dicimus, nudae eius promissioni credi eumque ita iudicio dimitti, non etiam fideiussores ab eo exigi, ne fideiussorum inopia prematur et in iniurias incidat, quibus obnoxius foret, si quidem in solidum, non in id, quod facere potest, condemnaretur.

Cyriilli. Etiam unius rei socii in id, quod facere possunt, quodve dolo fecerint, quominus possint, condemnantur, tanquam fraternitatis imitatores. Fideiussor, heres, pater, dominus, cuius iussu interpositus est, eorum, qui in id, quod facere possunt, condemnantur, hoc privilegium non habent: defensor autem habet. Non deducimus aes alienum socii, quum spectamus, quid facere possit: et exigimus ab eodem nudam promissionem.

Innominati. Ab eo, qui, in quantum facere potest, condemnatur, non exigitur, quamdiu quid habet, ne egeat, ut lib. 50. tit. 17. dig. 173.

2) in id, quod facere potest] Quare huius tit. cap. 68. et lib. 42. tit. 1. cap. 16. et 22. them. 1. de eo, qui dolo desiit possidere. Quare et lib. 28. tit. 8. cap. 25. them. 2. cuius initium, in danda.

Nam ei, qui in quantum facere potest, condemnatur, permittitur, deducere quae sibi necessaria sunt, ut puta, habitationem, stratum, vestem et omnia usibus propriis necessaria. Quae autem deductis necessariis supersunt, ab eo exiguntur eorum nomine, quibus societatem laesit.

Quamvis paciscatur, ut conveniatur in solidum, id non valet, ut lib. 28. tit. 8. cap. 12. de marito dicitur, qui quatenus facere potest, condemnatur. Et quia socius

u) Deesse videtur γράφει vel φησίν. v) Lege πατρός. Cod. Coisl. πάτρωνος. w) Cod. Coisl. μέλλοι.

εὐπορίας καταδικάζεται καὶ ἔχει ὁμοίτητα κατὰ τοῦτο πρὸς τὸν ἄνδρα, δεῖ τὸ ἐκεῖ εἰρημένον κἀνταῦθα ἔλκεν. ὅτι καὶ τὰ ὁμοία δια τῶν ὁμοίων τῶνται, ὡς ὁ νόμος φησὶ. ζήτει βιβ. κη. tit. η'. κεφ. γδ'. οὐ ἡ ἀρχή, ὁ ἀνὴρ, ἀφ' οὐ μάλιστα, ὅτι ὁ δωρησάμενος ὑπεξαίρει τὰ ἑτέροις χρεωστούμενα. καὶ βιβ. θ'. tit. γ'. κεφ. ιθ'. θεμ. β'. κικεῖνο γὰρ ὁμοίως φησὶν. [Sch. s. II. 35.]

ἐπ' αὐτὰτο δύνασθαι] † Ἰνοῦς, ὅτι μέλλει ἀπαιτῆσθαι, ἐδαπάνησε τὰ περιόντα πράγματα περιτὰ εἰς ἀνοήτους ὑποθέσεις· καὶ ὡς κατὰ δόλον ἀναλώσας αὐτὰ ἐνάγεται καὶ ἀπαιτεῖται περὶ τούτων. [Sch. s. II. 35.]

ἀδελφοὶ εἰσὶ] Ὡστε σημειώσαι ἐντεῦθεν, ὅτι καὶ ἀδελφός ἀδελφῶ ἢ κουνίου φάκερ πότεστ καταδικάζεται.

Τοῦτο δὲ προσωπικόν ἐστὶ καὶ οὐ κέρχηται αὐτῷ ὁ τὸν κοινωνὸν ἐγγυησάμενος, εἰ μὴ ὡς διεκδικητῆς x) αὐτοῦ ἐνήχηθῃ. ὁ γὰρ διεκδικητῆς y) καὶ z) μέχρις εὐπορίας καταδικάζεται τοῦ κοινωνοῦ a). τὸ αὐτὸ καὶ περὶ ἐκδικητοῦ τοῦ πάτρωνος καὶ πάντων τῶν μέχρις εὐπορίας ἐναγομένων b).

ὁ τὸν κοινωνὸν ἐγγυησάμενος] Στεφάνου. Σημείωσαι, ὅτι, ὡν οἱ πρωτότυποι ἢ κουνίου φάκερ πόσοντ c), καταδικάζονται, τούτων οὐχ οἱ ἐγγυηταί, ἀλλὰ οἱ δεφένωρες, εἰς ὅσον εὐποροῦσιν οὐκ αὐτοί, ἀλλ' οἱ πρωτότυποι, καταδικάζονται.

Τοῦ Ἰναντιοφανοῦς. Περίοντος μὲν τοῦ πρωτότυπου, μέχρις εὐπορίας ὁ προκοροῦται αὐτοῦ καὶ ὁ δεφένωρ καταδικάζεται, μετὰ δὲ θάνατον αὐτοῦ εἰς ὀλόκληρον. πολλὴ διαφορά ἐγγυητοῦ καὶ διεκδικητοῦ. ὁ μὲν γὰρ διεκδικητῆς ἄλλος αὐτός ἐστιν ὁ πρωτότυπος καὶ τὴν αὐτὴν τάξιν ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἀναπληροῖ, ἀφ' οὐ δίδεται ἡ ἰουδικατομὴ σόλβι. ὁ λογισμός, δὲ ὅν ὁ διεκδικητῆς οὐ πλέον καταδικάζεται τῆς εὐπορίας τοῦ πρωτότυπου, οὕτως ἐστὶν· ἐπάγει γὰρ ἡτῶς οὐτοσὶ· διεκδικησά ἐστὶ τὸ τὰ αὐτὰ ποιῆσαι τῷ ἐναγομένῳ· εἰκότως ὁ διεκδικητῆς τοῦ ἀνδρός οὐ καταδικάζεται, εἰ μὴ μέχρις εὐπορίας τοῦ ἀνδρός· πλὴν πάντες οἱ διεκδικηταί τῶν μέχρις εὐπορίας καταδικάζομένων προσώπων, μετὰ τελευτῆν ἐκείνων εἰς ὀλόκληρον καταδικάζονται. ὁ δὲ ἐγγυητῆς οὐ δοκεῖ ποιῆν τὰ αὐτὰ τῷ ἐναγομένῳ· οὐ γὰρ δικάζεται πρὸ προσώπου ἐκείνου· ἀλλὰ τουναντίον πρῶτος ὁ πρωτότυπος ἐνάγεται, εἴτα ἐξ ἀπορίας ἐκείνου ὁ ἐγγυητῆς, καθὼς φησὶ ἡ νεαρά τοῦ Ἰουστινιανοῦ κειμένη ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ β'. tit. τοῦ κς'. βιβλίου. Γονεὺς καὶ πατρὼν, καὶ πατρωνίσσα, καὶ παῖδες αὐτῶν καὶ γονεῖς, καὶ ἀνὴρ περὶ προκοῦς ἐναγομένος, καὶ ἄνοπλος στρατιωτῆς μεθόδευονται, εἰς ὅσον εὐποροῦσιν. τοῦτο δὲ σημαίνεται προφανῶς ἀπὸ τοῦ ις'. αὐτοῦ κεφ. καὶ ὅτι οὐχ ὑπεξαίρουνται τὰ μεχρωστικῆν παρ' αὐτῶν ἑτέροις, οὔτε παρὰ τῶν πάντων πραγμάτων κοινωνοῦ. ὁ μέντοι ἐκ δωρεῶς οἰκείας ἐναγομένος, εἰς ὅσον εὐπορεῖ, ἐνάγεται καὶ ὑπεξαίρει τὰ χρεῖα. ἵνα δὲ γνῶς, τί ἐστὶ τὸ μέχρις εὐπορίας καταδικάζεσθαι, ἀνάγνωθι τὸ τελευταῖον θεῖμα τοῦ αὐτοῦ ιθ'. κεφαλ. λέγει γὰρ, ὅτι γίνονται καὶ τοῦ δικαζομένου λόγος, ἵνα μὴ δεῖται, ὡς ἐκ τούτου νοητέον, ὅτι χορὴ καὶ αὐτῷ εὐπορίαν καταλειφθῆναι τούτην, ὡςτε μὴ ἐνδεὴ λογίζεσθαι.

πάτρωνος] † Τὰ τοῦ ἀπελευθέρου πράγματα κἀχροντος. πάντες δὲ οἱ φιλοτιμηθέντες εἰς τὸ μέχρις εὐπορίας καταδικάζεσθαι, ὄντες τῶν ὁμοίων προσώπων καὶ τῆς αὐτῆς συγγενείας μέχρις εὐπορίας καταδικάζονται· ἥτοι καταλιμπνεται καὶ αὐτοῖς πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν. ὁμοίως καὶ τοῖς διεκδικουσιν αὐτούς· οἱ δὲ ἐγγυηταί εἰς ὀλόκληρον. [Sch. t. II. 35.]

Οὔτε d) ὁ πατὴρ ἢ ὁ δεσπότης τοῦ κοινωνοῦ, εἰ κατὰ κέλευσιν αὐτῶν ἢ κοινωνία συνέστη, κέρχηται τῇ παραγραφῇ· καὶ οὔτε τῷ κληρονόμῳ τοῦ κοινωνοῦ ἢ τῶν ἄλλων τῶν ἕως εὐπορίας ἐναγομένων ἁρμόζει.

κέρχηται] Τοῦ Ἰναντιοφανοῦς. Μὴ νομίσῃς ἐναντιοθῆναι τὸ παρὸν τῷ tit. διγ'. ἐνθα ἀπὸ τῆς οἰκείας κελύσεως διέκτως φησὶ ἐνάγεσθαι τὸν πατέρα· καὶ ἐνταῦθα γὰρ οὕτω

etiam in id, quod facere potest, condemnatur, et in eo marito similis est, quod ibi dicitur, huc quoque trahendum est, quia similia similibus deciduntur, ut ait lex. Quaere lib. 28. tit. 8. cap. 54. cuius initium, Maritus: ex quo discas, donatorem aes alienum deducere, et lib. 9. tit. 3. cap. 19. them. 2. Nam hoc quoque similia tradit.

3) fecit, quominus possit] Non ignorans, socium secum acturum, bona, quae supererant, in res inutiles erogavit: et cum dolo malo ea expenderit, eorum nomine convenitur.

4) fratres sunt] Itaque ex hoc loco observa, etiam fratrem fratri, in quantum facere possit, condemnari.

Hoc autem beneficium personale est, nec eo socii *L. 63. §. 1. D. XVII. 2.* fideiussor ⁵⁾ utitur, nisi quasi defensor eius conventus sit. Defensor enim etiam in id, quod socius facere potest, condemnatur. Idem obtinet et in defensore patroni ⁶⁾ et omnium, qui in id, quod facere possunt, conveniuntur.

5) socii fideiussor] Stephani. Observa, eorum, qui in quantum facere possunt, condemnantur, non fideiussores, sed defensores in id, quod non ipsi, sed debitores principales possunt, condemnari.

Enantiophanis. Superstite quidem principali, in quantum facere possit, procurator eius et defensor condemnantur, mortuo autem eo, in solidum. Multum interest inter fideiussorem et defensorem. Nam defensor est alter principalis eundemque locum in iudicio obtinet, ex quo iudicatum solvi cavetur. Ratio, ob quam defensor non in plus condemnatur, quam principalis facere potest, haec est. Expresse enim hoc dicitur: defendere est eadem facere, quae reus facit. Merito defensor mariti non condemnatur, nisi in quantum maritus facere possit. Ceterum omnes defensores eorum, qui in id, quod facere possunt, condemnantur, post mortem eorum in solidum condemnantur. Fideiussor autem non videtur eadem praestare, quae reus: non enim vice eius litigat: imo e contrario primus reus principalis convenitur, deinde propter inopiam eius fideiussor, ut ait Novella Iustiniani initio tit. 2. lib. 26. posita. Parens, patronus et patrona, liberique eorum et parentes, maritus, qui de dote convenitur, et miles armatus in id, quod facere possunt, conveniuntur. Hoc aperte capite 16. eiusdem tit. ostenditur, uti et illud, non deduci, quae ab his aliis debentur, neque a socio omnium bonorum. Qui tamen ex sua donatione convenitur, in quantum facere potest, convenitur et aes alienum deducit. Ut discas, quid sit, in quantum facere possit, condemnari, lege thema ultimum eiusdem cap. 19. Ait enim, rationem haberi litigatoris, ne egeat: itaque intelligendum ex eo est, tantum ipsi relinquendum esse, ut pro egeno habere nequeat.

6) patroni] Bona liberti possidentis. Omnes autem, quibus indulgetur, ne supra, quam facere possunt, damnentur, si sint ex similibus personis vel eiusdem cognationis, in id, quod facere possunt, condemnantur, id est, relinquuntur iis, quantum usibus propriis satis est: similiter defensoribus eorum: fideiussores autem in solidum damnantur.

Neque pater, neque dominus, si iussu eorum *L. 63. §. 2. D. eod.* societas contracta sit, hac exceptione utuntur ⁷⁾: nec heredi socii ceterorumque, qui in id, quod facere possunt, condemnantur, competit ⁸⁾.

7) utuntur] Enantiophanis. Ne hoc putes obstare titulo Digestorum, ubi ex iussu suo directe patrem conveniri dicitur: nam hic quoque sic accipiendum est.

x) Cod. Coisl. διεκδικητῆς. y) Ita Cod. Coisl. Fabr. διεκδικητής. z) καὶ abest in Cod. Coisl. a) In Cod. Coisl. τοῦ κοινωνοῦ sequitur post εὐπορίας. Fabr. ut in textu. b) Id. Cod. καταδικαζομένων. Fabr. ἐναγομένων. c) Cod. Coisl. ποτέσται. d) In Cod. Coisl. praecedit θεμ. β'.

νοητέον. διὸ οὔτε τὴν παραγραφὴν ἔξει ἀπὸ προσώπου τοῦ ὑπεξουσίου. ἢ εἰ ὑπόδηται τις, ἐπὶ τούτῳ τὴν κοινὴν ἰουρσοῦ κινεῖσθαι, ἐπὶ δὲ τοῦ ἐκείνου ^{e)} διρέκταν, τούτῳ τῷ λόγῳ ἀπολύεσθαι τῆς ἐναντιώσεως. διαθέσει μὲν γὰρ τοῦ ὑπεξουσίου συνῆθη ἢ κοινωνία· παρετετέθη δὲ ἢ τοῦ πατρὸς κέλευσις παρακολουθήσασα. ἐν δὲ τῷ ὑστερῷ διγ. σκοπῶ τῷ πρὸς τὴν κέλευσιν τοῦ πατρὸς νόσον γίνεσθαι τὴν κοινωνίαν, ἵνα πρὸς αὐτὸν δόξῃ ἢ οὐσιασις τῆς κοινωνίας συναλλάττεσθαι.

† Ζῆται βιβ. κή. τιτ. ή. κεφ. ηή. θεμ. α. οὗ ἢ ἀρχή, καὶ οἱ παῖδες τῆς γαμετῆς. [Sch. u. II. 35.]

ἀφομοῦσαι] † Δηλονότι ἢ παραγραφῇ οὐχ ἀφομοῦσαι τοῖς κληρονομοῖς αὐτῶν. [Sch. x. II. 35.]

I. 63. §. 3. Οὐχ ὑπεξαιρεῖ δὲ τὰ μὴ κατὰ πρόφασιν τῆς κοι-
D. XVII. 2. νωνίας ἄλλοις ἐποφειλόμενα.

I. 63 §. 4. Ποιῖ δὲ περὶ τῶν λοιπῶν ψιλὴν ἀσφάλειαν.
D. eod.

ποιεῖ] Στεφάνου. Ἐτερον δὲ ἐστὶν ἐπὶ τῆς δὲ πεκούλιο· κἂν γὰρ μὴ δυναθῇ τὸ εὐρισκόμενον παρὰ τῷ πατρὶ τυχόν ἢ τῷ δεσπότη πεκούλιον πληρῶσαι τὸν πεκουλιάριον δανειστήν, οὐδὲ οὕτως ὁ πατήρ ἢ δεσπότης κεντῶνα παρασχέειν ἀναγκα-
ζεται, ὡς ἔγνωσ ἐν τῷ μζ. διγ. τῆς δὲ πεκούλιο. ἐπὶ γὰρ τῆς δὲ πεκούλιο κἂν ἢ ἰντεντίων τοῦ πατρὸς μέμνηται χρεούς, ἀλλ' οὐκ οὔτε ἐκ προσώπου τοῦ ἐναγομένου καὶ δεσπότη τυπούται, οὔτε ἢ καταδικῆρον οὐκατὰφέρει τὸ χρέος, ἀλλὰ τὸ εὐρι-
σκόμενον μόνον πεκούλιον. ὁ γὰρ τὴν δὲ πεκούλιο κινῶν οὕτω λέγει· εἰ τῶνδε τὸν ὑπεξουσίον φαίνεται ἐποφείλῃν μοι τόσα νομίματα, καταδικάσων τὸν πατέρα ἢ τὸν δεσπότην δὲ πε-
κούλιο ἦτοι πρὸς τὸ εὐρισκόμενον πεκούλιον. ἐπὶ δὲ τῆς προ-
σόκιο ἢ ἰντεντίων καὶ ἢ κενδεμνατίων ἐκ προσώπου τοῦ κοινωνοῦ τυπούται, καὶ οὐκατὰφέρει τὸ χρέος. ὁ γὰρ κινῶν οὕτως φησὶν· εἰ φαίνεται τῶνδε τὸν ἀνδρα ὀφείλῃν μοι τόσα νομίματα, καταδικάσων. ἐπεὶ οὖν καὶ ἢ ἰντεντίων καὶ ἢ κεν-
δεμνατίων ὅλον καταφέρει τὸ χρέος, εἰκότως ἐπὶ τῆς προ-
σόκιο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, τῶν ἢ κοινωνίῳ φάκερε πότεστ καταδικάζομένων, ἀναγκαῖα ἐστὶν ἢ κεντίων, ὡς τῆς ἀγωγῆς δαπανωμένης.

περὶ τῶν λοιπῶν] † Τῶν ἀπὸ τῆς κοινωνίας χρεω-
στονμένων. [Sch. y. II. 35.]

ψιλὴν ἀσφάλειαν] † Ὡστε, ἐὰν f) ἐπικτήσωμαι, κατα-
βυλεῖν αὐτά. [Sch. z. II. 35.]

Ζῆται βιβ. β. τιτ. β. κεφ. ρθ'. λέγον· ἀσφάλειά ἐστὶ καὶ διὰ προσώπων καὶ διὰ πραγμάτων. πῶς οὖν οὐκ ἐμνημόνευε τὸ κεφ. ἐκὶ καὶ τῆς ψιλῆς; Ἀποκρίσει· Ὁ καὶ σύνδεσμος τοῦτο σε διδάσκει, ὅτι, εἰ καὶ ψιλὴ ἐστὶ πολλῶς ἀσφάλεια, ὅμως γίνεται ποτὲ διὰ πραγμάτων. καὶ καλῶς τὸ καὶ ἐκέισε ἐτέθη· ὅταν γὰρ ἀποκρίσει ἀσφαλείας, εἰ μὴ μνημονευθῶσιν ἢ πρόσωπα ἢ πρά-
γματα, ψιλὴ νοεῖται ἀεὶ· καὶ διὰ τοῦτο, ἵνα μὴ νοηθῆ ἀεὶ ψιλὴν τὴν ἀσφάλειαν, ἔθηκεν, ὅτι λέγεται ἀσφάλεια καὶ διὰ προσώπων καὶ διὰ πραγμάτων· ὅτι δὲ, εἰ μὴ νόμος ἦν τῶς καὶ ἔγγυς μνημονευσθῆ ἐπὶ τῆ ἀσφαλείᾳ, μόνῃ ἢ ψιλῇ νοεῖται.

L 63. §. 5. Τριῶν ἢ ὄντων κοινωνῶν, ὁ εἷς ἐκίνησε κατὰ τοῦ
D. eod. ἑτέρου καὶ τὸ ἴδιον ἀνεπληρώθη ^{h)} μέρος. ὁ τρίτος κινήσας καὶ μὴ δυναθὴς πληρωθῆναι καλῶς κινεῖ τὴν περὶ κοινωνίας ἀγωγὴν κατὰ τοῦ πληρωθέντος, ἐπὶ τῷ ἐξισωθῆναι τὰ μέρη αὐτῶν. ἄδικον γὰρ ἐστίν, ἐκ τῆς αὐτῆς κοινωνίας ἄλλον ἦττον καὶ ἄλλον πλέον λαβεῖν.

τριῶν ὄντων κοινωνῶν] Πρῶτος, σεκοῖνδος, τρίτος συνεστήσαντο κοινωνίαν, ἐξυγαρόντες ἀπὸ διακοσίων νομίμα-
των. πάντα λαβὼν ὁ τρίτος ἐδαπάνησε. ἔχει δὲ παρὰ σοῦ τόσα νομίματα. ἐκίνησε κατ' αὐτοῦ πρῶτος, καὶ εὐρῶν αὐτὸν εὐροπον πρὸς τὴν ἐναγωγήν, ἀπέλαβεν ἀκέραια τὰ σ. νομί-
ματα, ἐλθὼν σεκοῖνδος εὐρον αὐτὸν ἔχοντα q. νομίματα, καὶ δηλονότι ταῦτα μόνῃ λαμβάνειν ἐδύνατο, καθὸ εἷς μόνῃ ταῦτα ὁ τρίτος ἠπόρεε. ζητούμεν, εἰ ὁ σεκοῖνδος κατὰ πρῶτον, τοῦ λαβόντος ἀκέραιον τὸ χρέος, ἀγωγὴν ἔχει τινα

Ideo neque ex persona filii exceptionem habebit. Vel si quis fingat, adversus hunc quod iussu agi, adversus illum directe, hac ratione contradictionem solve. Nam voluntate eius, qui in potestate est, societas coita est: iussus patris subsequenter interpositus. Posteriori autem dig. intellige, respectu iussus patris initam esse societatem, ut cum ipso patre societas contracta esse videatur.

Quaere lib. 28. tit. 8. cap. 18. them. I. cuius initium, Uxoris quoque filii.

8) competit] Exceptio scilicet heredibus eorum non competit.

Non deducit autem aes alienum, quod aliunde, quam ex causa societatis aliis debetur.

Cavet ⁹⁾ de reliquo ¹⁰⁾, quod facere non potest, nuda promissione ¹¹⁾.

9) cavet] Stephani. Aliud quid est in actione de peculio: nam etiamsi ex peculio apud patrem fortasse vel dominum reperto creditori peculiari satisfieri non possit, tamen pater vel dominus cautionem praestare non cogitur, ut dig. 47. tit. de peculio didicisti. In actione enim de peculio licet intentio totius debiti mentionem faciat, tamen neque intentio ex persona rei et domini formatur, neque in condemnationem totum debitum deducitur, sed id tantum, quod in peculio reperitur. Nam qui de peculio agit, ait: Si paret, hunc hominem, qui in potestate est, tot aureos mihi debere, patrem vel dominum de peculio condemnanda id est, eatenus, quatenus peculium sufficit. In actione pro socio autem intentio et condemnatio ex socii persona formatur, et totum debitum complectitur. Nam actor ait: Si paret, hunc hominem mihi tot aureos debere, condemnanda. Quia igitur et intentio et condemnatio totum debitum complectitur, merito in actione pro socio et in ceteris personis, quae in quantum facere possunt, condemnantur, cautio necessaria est, utpote actione consumpta.

10) de reliquo] Quod ex societate debetur.

11) nuda promissione] Si quid postea adquisiero, me id soluturum.

Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 189. quo dicitur: Cautio est tam quae per res, quam quae per personas praestatur. Cur igitur hoc capitulo mentio non facta est et nuda repromissionis? Solutio. Verborum quoque nexus te docet, etiamsi saepe nuda repromissio sit, tamen interdum rebus caveri. Pulchre hoc et ibi positum est. Nam si de cautione sermo sit, nisi vel personae vel res commemoratae fuerint, nuda semper intelligitur: ideoque, ne cautionem semper nudam repromissionem esse putes, dixit, cautionem intelligi, sive personis, sive rebus cautum sit: nudam autem repromissionem intelligi, nisi lex in cautione specialiter etiam fideiussionis mentionem fecerit.

Cum tres ¹²⁾ socii essent, unus adversus alterum egit, et partem suam consecutus est. Tertius, qui egit et cui satisfieri non potuit, recte cum eo, qui solidum accepit, pro socio agit, ut partes eorum exaequentur. Nam iniquum est ¹³⁾, ex eadem societate alium minus, alium plus consequi.

12) cum tres socii essent] Primus, Secundus, Tertius societatem coierunt, et singuli ducentos aureos contulerunt. Tertius omnem pecuniam acceptam consumsit: habet autem a te tot aureos. Primus cum eo egit, et cum eum idoneum inveniret, ducentos aureos integros accepit. Secundus, qui cum egit, centum aureos tantum apud eum invenit, eosque tantum consequi potuit, quia nihil amplius Tertius possidebat. Quaerimus, an habeat Secundus adversus Primum, qui debitum in-

e) Cod. Coisl. κτιο. f) Illud ian deest apud Fabr. Sed addendum erat. g) In Cod. Coisl. praecedat θεμ. γ'. h) Cod. Coisl. ἀνεπληρώθη.

ἐπὶ τῷ μεταξύ αὐτῶν ἐξισωθῆναι αὐτὰ μέρη, διὰ τὸ ἄδικον εἶναι, ἐκ τῆς αὐτῆς κοινωνίας διακόσια μὲν πρῶτον, ἑκατὸν δὲ κομιζέσθαι σεκοῦνδον. καὶ μᾶλλον ἤρθε, ὥστε τὸν σεκοῦνδον διὰ τῆς πρὸ σόκο λαμβάνειν παρὰ πρῶτον πενήκοντα νομίματα, ὥστε τούτῳ ἐξισωθῆναι τῶν δύο τὰ μέρη. ἥτις ἐργαται γνώμη, ὡς ἔχουσι πλείστον ἐν αὐτῇ τὸ δίκαιον. τὴν δὲ εὐπορίαν τοῦ κοινωνοῦ θεωροῦμεν οὐκ ἐν τῇ προκατάρξει τίς ἐστίν, ἀλλ' ἐν τῇ καταδίῃ, ἵνα πρὸς αὐτὴν μετρηθῇ ἡ κωδευματιῶν. θεωρουμένης καὶ τῆς τοῦ κοινωνοῦ περιουσίας, οὐ μόνον σκοπεῖται τὰ παρόντα πράγματα, ὅσα κέκτηται, ἀλλὰ καὶ ὅσα κατὰ δόλον ἔχειν ἐπαύσατο. δοκεῖ γὰρ καὶ ἐπὶ τούτοις εὐπορεῖν καὶ εἰς τὰντα καταδικάζεται. οὐ γὰρ ἐστὶ δίκαιον, δόλον ἀφελῆν τὰν καὶ περὶ τὴν καταδίῃν κομίζεσθαι. τούτῳ δὲ οὐ μόνον ἐπὶ τοῦ κοινωνοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πάντων τῶν, εἰς ὅσον εὐποροῦναι, καταδικάζομένων νοεῖν ὀφείλομεν. εἰ δὲ μὴ δόλω, ἡδυνμία δὲ ἢ αὐτῶν ἐμειώθη περιουσία, εἰς τὴν ἐκ ἡδυνμίας γενομένην ἔλαττωσιν τῇ αὐτῶν περιουσίᾳ οὐ καταδικάζονται. ἀποποιεῖν γὰρ ἐστίν, εὐθύνεσθαι τινα καὶ καταγινώσκεισθαι. διότι ἡδυνμῶς τὴν ἑαυτοῦ διακίρην ὑπόστασιν.

Κυρίλλου. Ἐπὶ ἐκ τριῶν ὄντων κοινωνῶν ὁ εἰς καθ' ἑτέρον κινήσας πληρωθῆναι, ὁ δὲ ἕτερος εὐρὴ αὐτὸν ἄπορον, κινεῖ κατὰ τοῦ πληρωθέντος. εἰς ὅσον εὐπορεῖ ὁ κοινωνὸς ἢ ὁμοίος αὐτῷ, ἐν καιρῷ καταδίῃς σκοποῦμεν, καὶ εἰ δόλω ἐπαύσατο εὐπορεῖν, οὐ μὴν εἰ κούκλα.

Μὴ ἐναντιωθῆ ἴσοι τὸ εἰρημένον ἐν τῷ ξβ'. διγ. τῷ Πομπωνίῳ.

ἄδικον γὰρ ἐστίν] Τούτῳ προσκείμενον τῷ παρόντι νομίμῳ, λέγει δὴ τὸ ἄδικον εἶναι, ἐκ τῆς αὐτῆς κοινωνίας ἄλλον ἦτορ καὶ ἄλλον πλέον λαβεῖν, λυεὶ τὴν δοκοῦσαν ἐγείρονται ἐναντιοφάνειαν πρὸς τὸ προσκείμενον ἀπὸ τε τοῦ ξα'. κεφ. τοῦ τρίτου τιτ. τοῦ θ'. βιβ. καὶ ἀπὸ τοῦ ιδ'. κεφ. τοῦ ε'. τιτ. τοῦ ε'. βιβ. καὶ ἀπὸ τοῦ α'. θεμ. καὶ τελευταίου τοῦ ιθ'. κεφ. τοῦ προλεχθέντος γ'. τίτλου τοῦ θ'. βιβ. ἐπ' ἐκείνων γὰρ ὁ προκησῶς οὐ θεμιτίζεται ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἐνός συναλλαγματος συστάτος κοινῶς μέσον αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων δανεισῶν χρεωστούμενος, ἀλλὰ ἐπ' ἄλλον καὶ ἄλλον τρόπον καὶ συναλλαγματος, κῶν ὁμοίως εἴρηται τοῦ χρέους, ὡς ἐπὶ τῶν ἀπὸ δωρεῆς χρεωστούμενων. καὶ κατὰ τούτῳ ὁ προλαβὼν ἐπὶ τῇ καταδίῃ προτιμάται καὶ ἐκδιβάσει καὶ οὐκ ἀναμένει τὸν ἕτερον, ἢ ἀντιτρέφει αὐτῷ τὸ οἰοῦν μὴ δυνήσεται λαβεῖν ὀλοκληρῶν τὸ χρεωστούμενον αὐτῷ. ἀναγνώθι καὶ βιβ. ξ'. τιτ. ε'. κεφ. ιδ'. ὁ φησὶν· ἐν παρὰ πλείονων ἐνάγωμαι νοθεῖως προφάσει τοῦ αὐτοῦ δούλου, ὁ πρῶτος κινήσας λαμβάνει αὐτοῦ, καὶ οὐκ ὑπόκειμαι τοῖς μετὰ ταῦτα κινῶσι, κῶν πρῶτος ἐνήγαγον. καὶ βιβ. ιη'. τιτ. ε'. κεφ. ι'. λέγον καὶ αὐτὸ ἐπὶ τῆς περὶ πεκουλίου ἀγωγῆς προτιμάται οὐκ ὁ πρῶτος ἐνάγωσιν, ἀλλ' ὁ πρῶτος τὴν ψῆφον ἀπεργαζόμενος, καὶ οὐκ ὑπεξαιρέται τὸ χρεωστούμενον τῷ προκησάντι. ἐπὶ δὲ τῷ προκειμένῳ νομίμῳ, ἐπεὶ ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας ἦτορ τῆς κοινωνίας ἐχρεωστηθήσαν οἱ πάντες, καὶ ἡ κοινωνία ἡμετέρου τοῦ χρέους κατὰ γνοῦν συνέστη, τῶν ὅλων φῶν ἔχουσι, καὶ τὰ κέρδη καὶ τὰς ζημίας ἐπ' ἴσης μᾶλλον καὶ ἀναλόγως τοῖς πᾶσι καταμερίζειν. κηλῶς ὁ νομοθέτης τῷ μετὰ ταῦτα καὶ κινήσαντι καὶ κινήσαντι δέδωκεν ἄδειαν χωρεῖν κατὰ τοῦ ἡδὴ πληρωθέντος ι).

Ἐν κ) τῷ καιρῷ τῆς καταδίῃς σκοπεῖται ἢ τοῦ κοινωνοῦ εὐπορία. καταδικάζεται δὲ καὶ εἰς ὁ κατὰ δόλον, οὐ μὴν κατὰ ὁμέλειαν ἐπαύσατο δύνασθαι. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἕως εὐπορίας ἐναγομένων.

οὐ μὴν κατὰ ὁμέλειαν] Τοῦ Ἀνωνύμου. Ἐπὶ γὰρ τοῖς ἰδίῳις πράγμασιν οὐκ ἀπαιτεῖται κούκλα, ὡς ἐπὶ ἀπαιτήσει προκησῶς εἴρηται βιβ. κδ'. τιτ. γ'. διατ. ιη'. ἐν ᾧ διαλαμβάνει, ποῖον δόλον ἐπιζητοῦμεν. ὁ δὲ δόλον ποιήσας εἰς τὸ πανύσασθαι ῥεμεσθαι ὑπόκειται τῷ ἰν λίτεμ ὄσχω, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰς ὀλοκληρῶν καταδικάζεται, ὡς ἐπὶ δωρεῆς εἴρηται βιβ. μβ'. τιτ. α'. διγ. μα'.

Καὶ ι) ἐπὶ τῶν τελῶν καὶ τῶν λοιπῶν ὁ κληρονόμος τοῦ κοινωνοῦ κοινωνὸς οὐκ ἐστίν, εἰ μὴ συμφωρηθῆ. καὶ ὁμοως ἐνάγεται τῇ περὶ κοινωνίας ἀγωγῇ.

ι) Cod. Coisl. καθ' ἑτέρον. Sed eiusmodi verbum non reperi. Ideo e textu posui πληρωθέντος. κ) Praecedit in Cod. Coisl. θεμ. δ'. ι) Praecedit in Cod. Coisl. θεμ. ε'. Basil. T. I.

tegrum consecutus est, actionem, ut partes ipsae Inter eos exaequantur, quum iniquum sit, ex eadem societate ducentos aureos Primum, centum vero Secundum consequi. Et magis placuit, Secundum actione pro socio a Primo quinquaginta aureos consequi, ut pars utriusque exaequetur. Quae sententia obtinuit, quia summam habet aequitatem. Quantum autem facere socius possit, non tempore litis contestatae, sed rei iudicatae spectamus, ut secundum id condemnatio fiat. In aestimandis socii facultatibus non solum res, quas praesenti tempore possidet, vero etiam quas dolo malo possidere desiit, spectantur. Nam et has facere posse videtur, et in eas condemnatur. Hoc non solum de socio, sed de omnibus quoque, qui in quantum facere possunt, condemnantur, intelligere debemus. Sed si non dolo, sed culpa patrimonium eorum deminutum sit, in id non condemnantur, in quantum bona eorum culpa deminuta sunt. Nam absurdum est, aliquem propterea accusari et condemnari, quod negligenter bona sua administraverit.

Cyrilli Si ex tribus sociis unus adversus alterum agens suum consecutus sit, alter vero illum inopem invenerit, adversus eum, cui satisfactum est, agit. Quantum facere possit socius vel qui ei similis est, tempore rei iudicatae spectamus, quidam dolo fecerit, quominus possit, non etiam culpa.

Ne obstat tibi, quod dig. 62. a Pomponio dicitur.

13) nam iniquum est] Hoc quod huic textui adiectum est, illud scilicet, iniquum esse, ex eadem societate alium plus, alium minus consequi, contradictionem solvit, quae cum eo, quod propositum est, ex cap. 61. tit. 3. lib. 9. et cap. 14. tit. 6. lib. 60. et them. I. et ult. cap. 19. praedicti tit. 3. lib. 9. nasci videtur. In illis enim locis non fingitur, eum qui prius vicit, ex uno eodemque contractu communiter inter ipsum et reliquos creditores inito esse creditorem, sed ex alia atque alia ratione et contracta, etiamsi similitudo debiti appareat, ut in his, quibus ex donatione debetur. Ideo qui prius condemnationem efficit, praefertur, sententiam executioni tradit, neque alterum expectat, vel reddit ei, si solidum id, quod debetur, consequi non possit. Lege et lib. 60. tit. 5. cap. 14. quo dicitur: Si plures mecum noxaliter eiusdem servi nomine agunt, qui primus vicit, servum accipit, nec his, qui postea vincunt, licet prius egerint, obnoxius sum. Et lib. 18. tit. 5. cap. 10. quo dicitur: In actione de peculio non praefertur, qui primus egit, sed qui primus sententiam retulit, nec deducitur id, quod ei, qui primus egit, debetur. Hoc autem capitulo, quia ex eadem causa, id est, ex societate, omnibus debebatur et societas debiti nostri ex voluntate nostra contracta sit, naturam rei communis habent, et tam luca quam damna aequali modo omnibus distribuenda sunt. Recte Iureconsultus ei, qui postea egit et vicit, facultatem concessit, eum conveniendi, cui iam satisfactum est.

Quantum socius facere possit, spectatur tempore rei iudicatae. Condemnatur autem et in id, quod dolo, non etiam culpa ¹⁴⁾ fecit, quominus possit. Idem est et in ceteris, qui in id, quod facere possunt, conveniuntur. L. 63. §. 6. 7. D. XVII 2.

14) non etiam quod culpa] Innominati. Culpa enim in rebus propriis non exigitur, ut in dotis petitione dicitur lib. 24. tit. 3. const. 18. ubi disserit, qualem dolum desideremus. Qui vero dolo malo possidere desiit, iuriurando in litem subiacet, et secundum id in solidum condemnatur, ut in donatione dicitur lib. 42. tit. 1. dig. 41.

Et in vectigalibus et in ceteris heres socii socius ^{L. 63. §. 8. D. cod.} non est, nisi de eo convenerit. Et tamen actione pro socio convenitur ¹⁵⁾: nam et lucrum et damnum

τότε γὰρ κέρδος καὶ ^{m)} ζημία ὁλοκλήρως εἰς αὐτὸν διαβαίνει· εἴτε περιόντος τοῦ κοινωνοῦ τελώνου συνέβη, εἴτε μετὰ ταῦτα ὕπερ οὐχ ὁμοίως ἐπὶ τῆς οὐχ ἀναγκαίας κοινωνίας φυλάττεται ⁿ⁾.

ἐνάγεται] Κωνσταντίνου τοῦ Νικαίως. Περὶ τοῦ πωλήσαντος τὸ ἐπικοινωνῶν πρᾶγμα μετὰ τοῦ νομισθέντος εἶναι κληρονομόν τοῦ τελευταίου κοινωνοῦ. ἴσθι γὰρ, ὅτι οὐδεὶς πλέον τοῦ οἰκείου μέρους δύναται ἐκποιεῖν, κἂν τουτοῖον βουθροῦν ὡς κοινωνοῦ· καὶ εἰκότως ὁ μετὰ τοῦ νομισθέντος εἶναι κοινωνὸν ὁ τὰ πρᾶγματα πωλήσας μόνον τὸ οἰκίον μέρος πεπρακέναι δοκεῖ. ἐνταῦθα δὲ διὰ τοῦτο κοινὰ ποιεῖται τὰ πρῶτα ἀπαιτηθέντα, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἀπορία τῶν κοινωνῶν πᾶσι κοινῶς τοῖς ἄλλοις κινδυνεύεται. εἰς τὸ σφειλούμενον παρ' αὐτοῦ τῆ κοινωνία ἢ πρὸ σοκιο καὶ κατὰ κληρονομοῦ τοῦ κοινωνοῦ ἀμύσει. καὶ εἰ τὰ μάλιστα γὰρ ὁ τοῦ κοινωνοῦ κληρονόμος οὐκ ἔστιν ἐμοῦ κοινωνός, ἀλλ' ὡς τοῦ κέρδους ἐστὶ διάδοχος καὶ εἰκότως ἐνάγεται. τοῦτο δὲ οὐ μόνον ἐπὶ τῆς ἰδιωτικῆς κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς προσφάσει τῶν βεκτιγαλίων συστάσεως παραφυλάττομεν, ὥστε τὸν τοῦ κοινωνοῦ κληρονομόν μὴ καλεῖν κοινωνόν, εἰ μὴ ἄρα ἰδικῶς ἐν τῇ συστάσει τῆς κοινωνίας εἰς αὐτὸ περιόσται. δεῖ δὲ αὐτὸν ἐνάγεσθαι τῇ πρὸ σοκιο, καὶ ὁμοίως τὴν ἐντεῦθεν συμβαινουσαν ἐπιγνώσει ζημίαν, εἴτε ἐπὶ ζωῆτος τοῦ ἐπὶ τοῖς βεκτιγαλίοις κοινωνούντος, εἴτε μετὰ ταῦτα ζημία τις ἀναφαίνει. τοῦτο δὲ ἐπὶ τῆς βολουνταρίας, τοτέστι τῆς περιβύτου κοινωνίας κρατεῖν οὐ λέγομεν.

Κυρίλλου. Ὁ κληρονόμος τοῦ κοινωνοῦ ἐνάγεται πρὸ σοκιο. εἰ δὲ καὶ ἐπὶ βεκτιγαλίοις ἢ ἢ κοινωνία καὶ μὴ γέγονεν αὐτοῦ μνήμη, καὶ τὴν μετὰ θάνατον τοῦ τεστάτωρος ζημίαν ἐπιγνώσει καὶ τὸ κέρδος, ὅπερ οὐκ ἔστιν ἐπὶ τῶν ἄλλων κοινωνιών.

μετὰ ταῦτα] Στεφάνου. Τὸ καὶ τὴν μετὰ τελευταίην τοῦ κοινωνοῦ συμβαινουσαν ζημίαν τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ ἐπικλησθαι, οὐκ ἔστιν ἐπὶ τῶν ἄλλων κοινωνιών. ἐπὶ γὰρ τῆς μὴ ἐπὶ βεκτιγαλίων τέλει γενομένης κοινωνίας, εἰ τις τῶν κοινωνῶν ἐν τοῖς ἐπικοινωνοῖς πραγματεύεται χρήμασιν μετὰ τὸ λυθῆναι τὴν κοινωνίαν, κἂν ὀνοματὶ τοῦ κοινοῦ τοῦτο ποιήσας ζημιωθῇ, μόνος ἐπιγνώσεται τὴν ἐντεῦθεν ζημίαν. εἰ δὲ τι ζημιωθῇ περὶ τὸ ἐπικοινωνῶν πρᾶγμα, τὴν οὕτω γενομένην διαπίπτει διὰ τοῦ κομμοῦνι διβιδουδὸ καὶ οὐ διὰ τῆς πρὸ σοκιο λήψεται, εἰ μὴ ἄρα ἐξ ἄντε γέστω ^{p)} ἢτοι ἀπὸ κοινῆς ἐδαπάσης διακρίσεως. διὰ τοῦτο γὰρ ὡς ἐπὶ βεκτιγαλίων τέλει καὶ τὴν μετὰ τελευταίην τοῦ κοινωνοῦ γενομένην ζημίαν ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐπιγνώσκειν ἀναγκάζεται, ἐπειδὴ δοκεῖ πως κοινῆς καὶ συνημμένης εἶναι ἡ τῶν τελῶν ἀπαιτησις καὶ λογοποιία. ἐπὶ γὰρ ταύτης μάλιστα συμβαίνει τὸ ἐν τῇ κοινῇ συνηθείᾳ λεγόμενον, καιρὸς δίδουσι, καιρὸς λαμβάνει. τούτω γὰρ συνίδει τῶ λόγῳ τὸ παρατελευταῖον τοῦ ξε. διγ. θεμ.

οὐκ ἀναγκαίως] Τοῦ Ἀωνύμου. Ἐπὶ γὰρ τῆς περιβύτου τῶν ἐξ ἀτελλῶν κινδύνων καὶ ζημιῶν μόνον ὁ κληρονόμος μετέχει.

† Ἀναγκαίαν κοινωνίαν φησὶν ὁ νομικὸς τὴν μετὰ συμφώνου, ἢ μὴν δὲ τὴν ἀπλῶς καὶ διὰ λόγου μόνου γενομένην. [Sch. a. II. 35.]

L. 63. § 9. Ἐάν ^{q)} ὁ εἰς τῶν δεσποτῶν ληγατεύσῃ χωρὶς ἐλευθ. XVII. 2. θερίας τῷ κοινῷ δούλῳ ^{r)}, τὸ πᾶν ὁ ἄλλος δεσπότης λαμβάνει καὶ οὐ κοινοποιεῖται μετὰ τοῦ κληρονομοῦ διὰ τῆς περὶ ^{s)} κοινωνίας ἀγωγῆς.

κοινῷ δούλῳ] † Καὶ εὐλόγως, τοῦ ἐνὸς κοινωνοῦ τῷ δούλῳ ληγατεύσαντος, τῷ ἑτέρῳ μόνῳ τὸ ληγαῖον προσπορίζεται. ὁ γὰρ δούλος τῷ δεσπότη μόνῳ προσπορίζει. ζητεῖ βιβ. μγ. τι. γ. κεφ. β. καὶ βιβ. λέ. τι. ιδ. κγ. μγ. οὐ ἡ ἀρχή, ὁ κληρονόμος. πᾶν γὰρ ἔστιν ὁ λέγων· τὸν ἀπὸ κληρονομίας κτηθέντα δούλον ἡμῶν μὴ δύνασθαι τι προσπορίζειν ἡμῶν ἐκ τῆς αὐτῆς κληρονομίας, ὡς βιβ. ιθ. τι. β. καὶ ἑτέρος κοινῶν ὁ λέγων· τὸ μὴ δυνάμενον ὑφ' ἐνὸς κτηθῆναι τῶν κοινωνῶν τῷ ἑτέρῳ δίδεται εὐρισκομένῳ δεκτικῷ τοῦ προσποριμοῦ. ὡς βιβ. μγ. τι. γ. διγ. α. [Sch. b. II. 35. sq.]

οὐ κοινοποιεῖται] Πρῶτος καὶ Σεκοῦνδος συνεστήσαντο κοινωνίαν. ἢ δὲ καὶ Σίχως οἰκέτης ἐπικοινωνοῦσιν αὐτοῖς.

m) Cod. Coisl. addit ἢ. Deest apud Fabr. n) Cod. Coisl. φυλάττεται κοινωνίας. o) Legendum videtur κληρονόμος. p) Cod. Coisl. ξαντεσιστα. q) In Cod. Coisl. praecedit θεμ. ε. r) Id. Cod. habet δεσπότη. Male. s) Idem Cod. περὶ τῆς.

in solidum in eum transit, sive vivo socio vectigalium conductore contigerit, sive postea ⁶⁾: quod non similiter in non necessaria ⁷⁾ societate observatur.

15) *convenitur*] Constantini Nicaei. De eo, qui rem communem vendidit cum eo, qui heres socii defuncti existimabatur. Scias enim, plus sua parte alienare posse neminem, licet omnium bonorum socii sint. Et merito, qui cum eo, quem socium esse putabat, res vendidit, suam tantum partem videtur vendidisse. Hoc autem loco ideo quae prius exacta sunt, communicantur, quia inopia sociorum ad periculum omnium reliquorum sociorum spectat. Eius nomine, quod ab eo societati debetur, pro socio actio etiam adversus heredem socii competit. Licet enim heres socii socius meus non sit, tamen lucri successor est et merito convenitur. Hoc non solum in privata societate, sed etiam in ea, quae vectigalium causa contracta est, servamus, ut socii heredem socium appellemus, nisi specialiter in societate coeunda hoc convenit. Actione autem pro socio conveniendus est et similiter damnum inde accidens agnoscit, sive vivo adhuc socio vectigalium conductore, sive postea damnum appareat. Hoc vero in voluntaria, id est, privata societate valere non dicimus.

Cyrilli. Heres socii actione pro socio convenitur. Sed et si vectigalium causa contracta sit societas et heredis mentio facta non sit, tamen lucrum et damnum post mortem testatoris contingens agnoscit, quod in reliquis societatibus non obtinet.

16) *sive postea*] Stephani. Ut damnum post testatoris mortem illatum ab heredibus eius agnoscatur, in reliquis societatibus non obtinet. Nam in societate vectigalium causa non contracta, si quis sociorum pecunia communi negotiatur post dissolutam societatem, quamvis communi nomine, et damnum incurrat, solus damnum inde illatum agnoscit. Si vero circa rem communem damnum passus sit, impensam ita erogatam communi dividendo actione, non autem pro socio actione consequetur, nisi forte ex ante gesto sive ex connexa administratione impensam fecerit. Nam ideo in societate vectigalium causa contracta damnum quoque post mortem socii accidens heres eius agnoscere cogitur, quia vectigalium exactio et ratio quodammodo connexa et conjuncta esse videtur. In hac enim potissimum evenit, quod in proverbio est, tempus dat, tempus aufert. Huic concinit thema penultimum dig. 65.

17) *non necessaria*] Innominati. Nam in privata societate periculorum et damnum invicem compensandorum tantum heres particeps est.

Necessariam societatem vocat Iureconsultus, quae pacto contrahitur, nudam vero, quae simpliciter et nudo verbo.

Si unus ex dominis servo communi ⁸⁾ sine libertate legatum reliquit, totum alter dominus capit, nec cum herede socii pro socio actione communicatur ⁹⁾.

18) *servo communi*] Et optima ratione, si alter ex sociis servo legatum reliquerit, id alteri tantum acquiritur. Servus enim soli domino acquiritur. Quaere lib. 43. tit. 3. cap. 2. et lib. 35. tit. 14. 23. 43. cuius initium, Heres. Est enim regula, quae dicit, servum ex hereditate nobis quaesitum, nobis ex eadem hereditate acquirere nihil posse, ut lib. 19. tit. 2. et alia regula, quae dicit: quae ab uno ex sociis acquiri non possunt, alteri praestari, si capax acquirendi reperiat, ut lib. 43. tit. 3. dig. 1.

19) *nec communicatur*] Primus et Secundus societatem contraxerant. Servum communem Stichum habebant.